

edita:
David Westley

Tatsuniyoyin Hausawa na Kano

Tarin David Westley

Mother Tongue Editions

West Newbury, Massachusetts

2012

Gabatarwa

Mafi tasirin littafin Hausa wanda ya tattara tatsuniyoyi shi ne littafin Frank Edgar mai taken *Littafi na Tatsuniyoyi na Hausa* wanda aka wallafa a Belfast cikin shekara ta 1912 kuma an kasa shigi da uku, amma cikin harshen Hausa zalla. Su kuma littattafan R. Sutherland Rattray masu taken *Hausa Folklore, Customs, Proverbs, etc.* (wallafar Oxford, 1913) da na A.J.N. Tremearne mai taken *Hausa Folktales* (wallafar London, 1974), duk an wallafa su ne a harshen Turanci zalla. Fassarar littafin Edgar zuwa Turanci na samuwa cikin littafin Neil Skinner mai taken *Hausa Tales and Traditions* (wallafar London, kashi na farko 1967; Madison, kashi na biyu da na uku 1979). Mafi yawan waƙannan littattafan, musamman ma ainihin littafin Edgar na Hausa na wahalar samuwa. Don haka, zai taimaka a samarda wani littafinda yatattara tatsuniyoyin Hausa domin masu karatun Hausa. Wannan karamin littafin yunkuri ne don yin hakan. Karamin littafi ne, tabbas, amma ana fatar zai samar da nishadi da gamsarwa ga waƙanda akarubuta domin su. Waƙannan labaru an naƙe su ne a na'urar ƙaukar magana a shekara ta 1981 a ƙauyen Gano, kuma unguwar Sarari da unguwar Adakawa a birnin Kano. Na adana sunayen da yawa daga masu ba da labarun tare da yanayin daaka ba da labarun. Za'a sami waƙannan a ƙarshen kowanne labari. Yin amfani da na'urar ƙaukar magana ci gaba ne akan tsohon tsarin rubutu na tattara labaru na baya, a lokacin da mai ƙaukar shifta yakan bi sannu don tabbatar da ya rubuta kowacce kalma. Ni na kasance cikin waƙanda ke rubuta kowanne daga cikin labarun a kowanne majalisi kuma na yi farin-cikin sanin cewa ba na da bukatar sai na tsaida mai bada labari, a madadin haka, zan kyaleta tabada labarin dai dai yadda yakamata abada shi. Duk da haka, ban iya naƙar motsi, alamomin fuska, da ishara da jiki ba, waƙanda suna da muhimmanci a kowane yanayi na bada labari a Hausa. Mai karatu shi ne zai ƙaddara hakan.

Maimaitawar waƙoƙi ko kuma wani aiki shine abu wanda yafi muhimmanci a tatsuniyoyin Hausa. Kusan kowanne labari yana da ƙayan waƙannan ko fiye. Ga misali, a labarin "Malam Maidara," 'Dan Tsuntsu yakan rera wata waƙa ne ta daban a lokuta daban daban, yana rokon Maharbin yaharbeshi, yaƙaukeshi, yayi gutsun-gutsun dashi, yawankeshi, yasoyashi, ya cinye shi, sannan a ƙarsa yana rerawaƙar a "tsanake," da murya iri ƙaya, har

daga bisani yatashi yabar Malam Maidara matacce a cikin bandfaki. “Musn Gayya” ake maimaitawa a kusan dukkan wakar wacce akaita maimaitawa a duk lokacinda kowace yarinya ta fito daga cikin ruwanta tambayi dan kanfanta da riga tana ba Musa sunansa.yayinda budurwar Musa tazo tare da su, sai taki kiran sunansa kuma sauran kiris ta nutse cikin ruwan amma ya bar ta ta wuce a karshen labarin bayan an maimaita wakar sau takwas. Idan akayidubi cikin labarun za aga mafi yawansu suna da wakoki. A inda ba waka, za aga maimaituwar wani aiki. A cikin labarin “Dankutungayya II” Jarumin ya yita yaudarar Gutsunniya har sai a karshe dai tafada cikin rami tarasu. Dubi sauran labarun wafanda ba su da wakoki, za aga su ma suna da aiyuka wafanda suka maimaitu. Wannan maimaituwa ta kara amo ga labarin, wanda ya kara armashi gamasu karatu/sauraro. Su labaru ana badasu ne don nisghadantarwa kuma maimaici shi ke sa hakan yayiwu.

Akwai da dama wafanda suka fito a cikin tatsuniyoyin: Jarumi ko Jaruma, dodo ko dodanniya, Mataimaka da kuma Mayaudara. Misalin Jarumi shi ne Babarbare (Dan Barebari). Wani jarumin shi ne 'Matsiyaci,' misalin Jaruma shi ne Ta-kitse. Kazalika Burtuntuna. Jarumai su ne wafanda masu karatu/sauraro/kallo za su so ace sunyi nasara a karshen labarin. Muna sha'awarsu saboda halayensu wafanda suke masu nagarta. Dodanni su ne wafanda akayi galaba kansu a karshen labarin. Misali shi ne tsohuwa a dukkanin labaru biyu na Daskin Daridi, wacce taki tabada kyauta ga 'Yan mata da suka tozarta ta, sannan ta yi ma Burtuntuna sakamako da kyaututtuka kuma tagaya mata sunan Daskin Daridi saboda takyautata mata. Wani misalin na Mataimaka shi ne na Tsuntsaye a cikin “Ta-kitse”wafanda suka yi ma Sarki kashedida yakoma gida daga yakin don tsirar da Ta-kitse daga narkewa. Ubangiji da Kansa ya taimakawa 'Dan Barebari, sannan Aljannu, Tururuwa, da Sarkin Daji su ma sun taimaka mashi.

Duk da haka, Mayaudari shi ne wanda yafi muhimmanci a cikin Tatsuniyar. Wannan nema tsayin da Gizo ya fi fitowa amma su ma sauran suna da muhimmanci ta hanyoyi daban-daban. Wani abu na musamman gameda Gizo shi ne, ba kasafai yake yaudaraba sai dai yayaudari kansa. A wata tatsuniya wacce an bada ita a nau'uka dadama a sassa dayawa na duniya mai taken “Gizo

da Budurwar Danko,” Fadawan Sarkisun fara yaudarar Gizo, sukayi wata Yarinya ta danko a hanyarsa, wacce ya biya ma kale. Amma Gizo ya yaudari Kura har dai yasamu yatsira.amma a cikin “Gizo da Botorami,” Reshe ne ya juya da Mujiya, yayin da Gizo ne ya fara yaudarar Botorami sannan har sau biyu Botorami yana yaudarar Gizo: da farko an yaudare shi ya kona amfanin gonarsa/hatsinsa sannan aka yaudare shi ya kashe mamansa/babarsa. Mene ne martanin masu karatu/sauraron Gizo? Sun ji daɗin dabarar da aka yi masa amma ba su amince da ita ba. A cikin labaru irinsu “Gizo da Maciji,” masu ji/karatu/sauraro sun yaba masa. A lokacin da Maciji yatakurashi, sai ya yi amfani da tunaninsa don samun mafita. Me ke sawan da yake da halayya masu karo da juna ya shahara? Ba butar tambaya game dahalinsa sabo da akan sami Mayaudarin da 'badda-kama a duk duniya. Ina tsammanin shi ya wuce ace masa Mai barkwanci. Ya kasance Mai nasara sannan kuma wanda ake galaba akansa, ga shi Gwarzo amma kuma wani lokacin ba Gwarzo ba. Ala ayyi halin, Gizo yana al'amurransa ne, kasancewar Mai ban-dariya a mu'amalarsa, ko an yaudareshi ko kuma shi yayi yaudarar- a kowane lokaci mai ban sha'awa ne.

Ita Tatsuniya labarin da ake bada wa da baki ce, kuma ana isar da ita ne daga al'uma zuwa wata al'umar ba kamar labarum da suke a littafi ba, ita tatsuniya takanbambanta daga masu badata. Wato akan sami bambancin yadda ake badata daga wannan mai ba da labarin zuwa wancan. A zahiri, shi mai ba da labarin wani hazikinmai bada fassarar al'adar al'umma ne. Misalai biyu za su tabbatar da hakan. Anan akwai labaru biyu na “Daskin Daridi” wanda aka naɗa kuma akwai labaru iri biyu na “Dankutungayya.” A nau'i na farko na labarin “Daskin da Ridi,” wanda aka naɗa a kauyen Gano, Mai bada labarin ta bada kwarangwal ɗin labarin ne. “Shi ne sai kowa ya ce ba zai cuɗi 'Yar tsohuwan nan yayi wanka ba.” Nan da nansai Turbinniwa tazo ku ma ta cuɗi bayan 'Yar tsohuwa sannan ta amshi sakamako. An yi waƙoƙin a lokacin da kowacce yarinya bata san sunan yaron ba sai akan cemata tatafi gida tayi kuka. Daga farshe, Turbunniya ta faɗi sunan yaron kuma aka ce mata ta shiga. A cikin labarin an nuna cewa ta aure shi kuma sauran 'Yanmatan sun yi mata hidima. A zahiri, mai ba da labari ta biyu itace ta fi ba dacikakken labari. A dukkanin nau'ukan labarun “Dankutungayya” guda biyu ba maiba da labarin da ta fi

gudar amma labarun sun bambanta.wannan abin sha'awa nesaboda dukkanin masu bada labarin iyali guda ne, wato 'yan gida daya ne.wannanshi yanuna cewa akwai hazaka mai yawa da fasaha tattare da masu labarun/tatsuniyoyin Hausa. Wannan al'ada ta bada labaru ana koyarda ita ga 'yanbaya amma za'bi ya yi saura ga masu bada labarin/tatsuniyar na yadda za su tsara da isarda ko samar da labarunsu da cikakken bayani tare da kayatarwa.

Na yi sa'a a shekara ta 1981 don kasancewa wanda ya sami damar sauraron labarun da tatsuniyoyin da aka wallafa su a wannan karamin littafin. Masu ba dalabarun da tatsuniyoyin sun yi mun maraba cikin gidajensu kuma ba na iya biyansu kyautatawarsu. Ana fatar cewa wadannan tatsuniyoyin za su faranta rayuwanka sabbin makaranta masu tasowa tare da fatan za'a dore da jin Tatsuniyoyin Hausa.

David Westley

Jami'ar Boston, Amurka

April 6th 2012

Godiya

Ina so in yi godiya musamman ga Marigayi Abdullahi Bature, Allah ya kyautata makwanci, don taimakon da ya yi mun a aikina takamaimai wurin gabatar da ni ga kyawawan tatsuniyoyi a wuraren da suke makwabtakarsa a Kano. Haka nan ina gode masa don tallafinsa wurin saurare da juyar hirarraki daga na'ura zuwa rubutun da yawa daga wadannan Tatsuniyoyin. Godiya mai yawa ga Adam Kiyawa, Ben Datiri, Umar Abdurrahman, da Habib Daba, wadandasuka ci gaba da saurare da rubutun hirarrakin daga Kaset.

Wannan littafin kacokan sadaukarwa ne ga Matata Barbara, ga diyanmu Sarah da Anna, sannan kuma ga Jikokinmu Madison Simao da Eamon Flannelly. Barbara, Sarah da Anna duk suna saurare lokutan da ake ba da wasu daga cikin wadannan tatsuniyoyin. Amma su Jikokin ba ma wanda ya yi tunanin kyafta ido ya ga dayansu don babu su a wancan lokaci kamar yadda Mahaifina yakan ce game da ni idan yana ba da labarun da suka faru kafin a haife ni.

Abubuwan da suke acikin

Cikin	shafi
Shafi mai sunan littafi	i
Gabatarwa	ii
Godiya	v
Abuwuwan da suke cikin wannan littafi	vi
Tatsuniya ta 1: Gizo da Budurwar Danko	1
Tatsuniya ta 2: Malam Maidara	4
Tatsuniya ta 3: Daskin Daridi na farko.	6
Tatsuniya ta 4: Musan Gayya	8
Tatsuniya ta 5: Matsiyaci da Kwarkwata	12
Tatsuniya ta 6: Gizo da Botorami	16
Tatsuniya ta 7: Dan-Karin-Gwiwa	19
Tatsuniya ta 8: Balulu	26
Tatsuniya ta 9: Gizo da Maciji	32
Tatsuniya ta 10: Daskin Daridi na biyu	39
Tatsuniya ta 11: Ta Kitse	43
Tatsuniya ta 12: Dan Kutungayya na biyu	49
Tatsuniya ta 13: Dan Barebari da Matansa	58
Tatsuniya ta 14: Dan Kutungayya na farko	65

Tatsuniya ta 1: Gizo da Budurwar Danko¹

Wannan ce dai ta – ta – ta – ta – wan – ta Gizo ta Gizo ne dai da Koki. Shi ke nan. Shi Gizo ne dai da matarsa Koki. Yauwa to. Shi ke nan, sai ya ce ... sai... mm.. (long pause) mm... shi ke nan sai ya ce... sai ta ce... sai ya ce zai yi shukar gyada, shi kuma daman ba shukar gyada zai yi ba. To shi ke nan sai ya -- ya ce a soya masa gyadar, sai aka soya wa Gizo gyada. Daman sai ya zauna Gizo ya cinye gyadan nan, ya tafi jeji ya je ya yi birgima, ya je ya yi birgima, ya dawo ya ce da Koki, "Koki, na dawo daga -- na dawo daga wajen gonar."

Sai ta ce, "Yauwa, Gizo, sannu, sannunka. Ai gara da ka je ka zago gun aikin." Nan ko daman ba aikin yake zuwa ba.

Har kak -- har kaka ta yi. Lokacin gyada ya yi, sai ya je gonar, Gizo ya je gonar sarki. Daman da ya je gonar sarki – Da ya je gonar sarki, sai ya je ya cicciro gyada kullum. Yana zuwa gonar sarki yana ciro gyada yana kawo wa Koki.

Shi ke nan sai rannan sai sarki ya ce! "Wannan barna dai ta isa. Bari dai yau - bari dai yau in yi fakon barawon nan da yake satar mini gyadata. Da mun tura fadawa."

Daman Gizo da man da ya ji labarin - mm sarki zai tura fadawansa daman sai ya yi shiga buta. Ya shiga cikin buta, ya je ya buya. Daman da fadawan sarki suka zo sai ya taho yana:

"Kurtu bambam kurtu
Kurtu maci dan sarki
Kurtu maci fadawa
Kurtu maci fadawan kansa."

Shi ke nan sai fadawan sarki suka zura a guje, suka ce ba za su iya ba sai sarkin ma ya ce, "To, ku, mu je." Sai sarki ya yiwo shiri shi ma ya taho daman da ya taho shi ma sai – ee - sai maza Gizo ya kuma - ya kuma shiga cikin buta. Sai ya kuma ce masa,

"Kurtu bambam kurtu
Kurtu maci dan sarki

¹ Told by a 20-year old woman on 21 June 1981. Location: Gano, a village about 20 miles east of Kano.

Kurtu maci fadawa

Kurtu maci sarkin ma kansa.”

Nan ma sai ya koma rugawa a guje. Sarki ya ce ba zai iya ba. Sai aka ce a yi budurwar danko. Sai aka yi budurwar danko. Daman - daman da ya zo aka shirsshirya mata kayan abinci masu dadi. Aka zo aka ajiye.

Daman da Gizo ya zo ya ga wannan budurwar dankon. Sai ya ce, “A’a! Wannan ‘yar budurwar, kina da kyau. Bari in ci dan abinci naki ne?” Ya d’auki abincin nan ya ciccinye, ya ciccinye abincin.

Sai ya ce, “A! ‘Yar budurwa budurwa, mu ga jikin naki.” Sai ya taɓa, sai ya make, ya koma tabawa, ya koma makewa. Har sarakan suka zo suka same shi. Yana tsaye a halin da yake. Shi ke nan sai suka kama shi suka je suka d’auke shi.

Sai kura ta zo ta ga Gizo a d’auke sai ta ce, “Af! Gizo? Me ya same ka kake d’auke?”

Sai ya ce, “Da Allah, gafara can. Nima da za’a kawo mini sa. Ya ce, “To, kunce ni!”

“Mm. Bari in kunce ka, ni ka d’auke ni. Ni a kawo mini san.”

Shi ke nan sai ta ce, “To.”

Sai Gizo ya kunce – mm – kura ta kwance Gizo. Ta d’auke – mm – Gizo ya d’auke kura. Daman sai fadawa suka zo. Sai suka zo suka ga kura sai suka ce, “La! Kun ga Gizo ya zama kura.” Nan ma suka – mm suka yimata dukan tsiya, suka yimata dukan tsiya.

Shi ke nan sai gara ta zo sai ta ce, “Ku ne dai mutanen zamani, a yi muku rana ku yi mutum dare.”

Sai ta ce, “Ba zan miki ba.” Sai ta ce, “To, taushe ni.” Sai ta taushe mata igiya. Sai ta ce wa gara, “Gara – mm, taru man’ in yi miki addu’a.” Sai gara ta taru. Ta lashe ta, da ta lashe ta Gizo ya samu ya gudu. Sai kura ta samu, ta tafi.

Ashe da ma Gizo ya hau kan kanya.

Sai wannan kura ta je gindin kanya.

Sai Gizo ya kwalo mata kanya mai zafi.

Sai ta ce, "Kai! Kai! Kai! Wannan dana tsuntsu, Allah ya tsine aka albarka!"

Sai ta daga kai sai ta ga Gizo. Sai ta ce, "Aaaa! Gizo, to sauko, sauko in cinye ka."

Sai ya ce, "To, ban da abinki ana cin mutum da guntun kashi a ciki?"

Sai ta ce, to sai ta ce, "To tafi ka je ka yiwo."

Ya ce, "In tsuguna anan?"

Sai ta ce, "A'a."

"In tsuguna anan?"

Ta ce, "A'a."

"In tsuguna anan?"

Ta ce, "I."

Can da nisa.

"In tsuguna anan?"

Sai ta ce, "E, to tsuguna anan."

Sai ya ce, "Na'am?" Sai ya ce, "Iye?"

Ta ce, "Kai – kai da kai da waye kai kuma kake maganar?"

Sai ya ce, "A'a, cewa aka yi in na ga kura da guntun kirgi in kirawo ta."

Shi ke nan, ta ruga a guje, sai ta gudu.

Kurunkus kan dan bera.

Tatsuniya ta 2: Malam Maidara²

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Wani dai sunansa Malam Maidara. To shi kuma wannan malamin maharbi ne. In ya je daji sai ya harbo giwa ya harbo zaki ya kawo wa matarsa ta - su fefe su ci.

To sai rannan duk sarkin namun dajin ya hada kansu. Ya ce, "Akwai wani mutum ya tsane mu. Wanda duk nan dajin mu ya tsana, mu yake kashewa, yake kasha 'yanuwanmu, ya je su ci abinci. Shi ne abincinsu. To yanda za'a yi: mu tashi daga nan dajin mu bar wannan 'yar tsuntsuwar ita ce za ta yi mana maganinsa."

Aka ce "To." Aka bar tsuntsuwa akan bishiya. Shi ke nan, ya zo yana neman abin da zai harba, ya hanga, ya hanga nan yana daga kai sai ya ga 'yar tsuntsuwa. Ya dana kwari da baka zai harbe ta sai ta ce,

"Harharbe ni a hankali Malam Maidara,

Kar ka je ka ji rauni da ni,

Malam Maidara."

Shi ke nan sai ya harbe ta a hankali. Zai dauke ta sai ta ce,

"Dad'dauke ni a hankali Malam Maidara,

Kar ka je ka ji rauni da ni,

Malam Maidara."

Shi ke nan sai ya dauke ta zai yanka ta irin gutschungutsun nan. Sai ta ce,

"Gutschuttsurani a hankali Malam Maidara,

Kar ka je ka ji rauni da ni,

Malam Maidara."

Shi ke nan zai wanke ta sai ta ce,

² Told by Aminu, 15 years old on 17 March 1981. Location: A house in Adakawa Quarters, Kano Old City.

“Wawwanke ni a hankali Malam Maidara,
Kar ka je ka ji rauni da ni,
Malam Maidara.”

Sai ya wanke ta a hankali ya sayo mai. Ya dora kwano zai soya ta sai ta ce,

“Sossoya ni a hankali Malam Maidara,
Kar ka je ka ji rauni da ni,
Malam Maidara.”

Sai ya soya ta. To zai tsame ta, ta ce,

“Tsatsame ni a hankali Malam Maidara,
Kar ka je ka ji rauni da ni,
Malam Maidara.”

Sai ya tsame ta ya ajiye, zai rarraba ta ta ce,

“Rarraba ni a hankali Malam Maidara,
Kar ka je ka ji rauni da ni,
Malam Maidara.”

Shi ke nan sai ya je zai ba babarsa da babansa. Ya ji wannan wakar sai ya ki karba uwar ma ta ki karba duk suka ki karba har matansa har 'ya'yansa. Sai shi kafai ya je - zai ci ta ce.

“Ciccinye ni a hankali Malam Maidara,
Kar ka je ka ji rauni da ni,
Malam Maidara.”

Ya cinye ta a hankali ya yi komai, zai je masai zai kashi sai ta ce,

“Kakkashe ni a hankali Malam Maidara,
Kar ka je ka ji rauni da ni,
Malam Maidara.”

Sai fur ta taso. Shi ke nan, wannan mutum ya fafi a bandfaki ya mutu.

Kurunkus!

Tatsuniya ta 3: Daskin Darifi na farko³

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Mai Tatsuniya: Wani ne dai, wani ne dai da dawa da maiwa da farfara da gero da kaura da - da - shinkafa da alkama shi ne za su gidan biki. Da suka tafi gidan biki su kuma ba su san mai gidan ba. Shi ne sai - shi ne sai mai gidan ba su san sunansa ba, shi ne - shi ne suka tafi d'aya ta san sunansa da Turbunniwa da Lalo. Turbunniwa ta san sunansa. Shi ne suka ce - shi ne suna tafiya, suna tafiya. Suka tafi kwari, suka tafi kwari, suna tafiya da 'yar tsohuwa. Shi ne sai kowa ya ce ba zai cuɗi 'yar tsohuwan nan ta yi wanka ba. Sai wannan Lalo da 'yar sanin bai san sunanta ba. Shi ne ya ce, "To ni zan cuɗe ki." Ta ce, "To." Da ta cuɗe ta, sai bayan nata ya - sai ya fada. Da ya fada sai - sai - sai - ta ce, "Me kika gani?"

Ta ce - ta ce, "Yar adaka na gani guda biyu."

"To dauko mini su, dauko mini su."

Sai ta sa nata kayan masu kyau su karamiski duk ta d'aura. Suka ce, "Aaa! Wannan 'yar banza. Wa ya ba ta kaya?" Shi ne ta ce, "Ni ma wata 'yar tsohuwa ce ta ba ni."

Da ta ce, "Ta ba ki?" "I."

To shi ke nan. Suna tafiya, suka je gidan suka ce,

"Assalan salan dan yaro, Assalan salan."

"Wane ne ne yakan mini Assalan salan?"

"Bakinka ne sukan maka Assalan salan."

Mai tuwo da dafi, 'yan yara, mai tuwo da dafi."

"Na ji naki suna - fadi nawa suna, yarinya,"

"Ban san ka ba."

"Koma da baya ki sha kuka."

³ Told by an 8 year old girl on 21 June 1981. Location: Gano, a village about 20 miles east of Kano.

Shi ne sai ta tafi tana ta kuka. Sai dawa ta zo ta ce,

“Assalan salan dan yaro, assalan salan.”

“Wane ne yakan mini assalan salan?”

“Bakinka ne sukan maka

Assalan salan.

Mai tuwo da dadi, ‘yan yara,

Mai tuwo da dadi.”

“Fadi nawa suna, yarinya.”

“Ban sankan ba.”

“Koma da baya ki sha kuka.”

Shi ne suna yi dai suna a haka dai sai wannan ta zo ta ce,

“Assalan salan, dan yaro, assalan salan.

“Wane ne ne yakan mini

Assalan salan?”

“Turbunniwarka ce takan maka

Assalan salan.”

“Mai miya da dadi, yarinya

Fadi nawa kin -

Fadi nawa suna, yarinya,

Fadi nawa suna.”

“Daskin Daridi, dan yaro,

Daskin Daridi.”

“Bude ki shigo, yarinya, bude ki shigo.”

Ta bar su suna kuka. Shi ne suka ce,

“Iya ni zan miki tuwo.”

“Ni zan miki miya.”

“Ni zan miki kunu.”

“Ni zan zama murhunki.”

Mene mene.

“Ni na zama dakinki.”

“Ni na zama tafiyarki.”

Kurunkus!

Tatsuniya ta 4: Musan Gayya⁴

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Wata rana ne wadansu 'yammata sai suka tafi kogi, suka je kogi, suna wanka da suna wanka, suna wanka. A cikin 'yammatan nan kuma akwai wani wanda yake akwai budurwarsa a ciki. Shi kuma yaron da yake akwai budurwarsa a ciki, to shi yaron ɗan sarkin gari ne. Bayan haka kuma ubansa limamin garin ne har ma iyau. To shi ke nan, da ya je suna wankan nan sai ya je sai ya kwashe kayansu gaba ɗaya sai ya ɗora kan bishiya sai ya tsaya. Sai suka fito sai ta farko ita ce babbar ta ce,

“Kai Musa kai Musa, Musan gayya,
Musa ɗan makaranta, Musa,
Dan limamai, Musa, ɗan saraki,
Kaunaci Allah, Musa, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, Musa, ba ni rigata.”
“Na ki ba ki sai kin ce kai wane,
Kai wane ɗan makaranta wane,
Dan limamai, Musa ɗan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”
Sai ya jecho mata sai ta tafi. Sai ta huɗu ta zo ta ce,
“Kai Musa kai Musa, Musan gayya,
Musa ɗan makaranta, Musa,
Dan limamai, Musa, ɗan saraki,
Kaunaci Allah, Musa, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, Musa, ba ni rigata.”

Sai ya jecho mata sai ta tafi. Sai ta biyar ta zo ta ce,

“Kai Musa kai Musa, Musan gayya,
Musa ɗan makaranta, Musa,

⁴ Told by a 17-year old boy on 21 June 1981. Location: Gano, a village about 20 miles east of Kano.

Dan limamai , Musa, dan saraki,
Kaunaci Allah, Musa, ba ni wandona
Kaunaci Allah, Musa, ba ni rigata.”

Sai ya jecho mata sai ta tafi. To sai kuma budurwar tasa ta zo ta ce,

“Kai wane, kai wane, wannen gayya,
Wane, dan makaranta, wane,
Dan limamai Allah, wane ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

To kun san cewa in dai yaro aka ce masa wannan budurwarsa ce, to za ta dinga jin kunyar faɗar sunansa. Domin ma shi kuma a shi ubansa limamin garin ne, ga shi kuma ubansa sarkin gari ne. To da ta dinga jin kunyar faɗar sunansa, shi kuma sai ya ce sai ta fadi sunansa dole. Ita kuma in ta faɗa sai ta ce,

“Kai wane, kai wane, wannen gayya,
Wane, dan makaranta, wane,
Dan limamai, wane, dan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

To sai ya hana ta. Ta yi, ta yi, ya ba ta sai ya hana ta. To ruwa, sai kuma ruwa ya zamana sai yana tahowa, yana tahowa. To sai ruwa har ya zo iya gwiwarta. Nan ma ba ta fadi sunansa ba. Sai ta sake cewa,

“Kai wane, kai wane, wannen gayya,
Wane, dan makaranta, wane
Dan limamai, wane, dan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ya hana ta sai ya ce,

“Na ki ba ki sai kin ce kai wane,
Kai wane dan makaranta wane,
Dan limamai wane dan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ya hana ta. To sai ruwa ya zo mata iya gwiwa. Sai ta sake cewa,

“Kai wane, kai wane, wannan gayya,
Wane, ɗan makaranta, wane,
Dan limamai, wane, ɗan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ya ce,

“Na ki ba ki sai kin ce kai wane,
Kai wane ɗan makaranta wane,
Dan limamai wane ɗan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ruwa ya zo mata iya gindi. Sai ya hana ta nan ma dai. Sai ta sake cewa,

“Kai wane, kai wane, wannan gayya,
Wane, dan makaranta, wane,
Dan limamai, wane, ɗan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ruwa ya zo mata iya kirji. Sai ta sake cewa,

“Kai wane, kai wane, wannan gayya,
Wane, ɗan makaranta, wane
Dan limamai, wane, dan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ya ce,

“Na ki ba ki sai kin ce kai wane,
Kai wane ɗan makaranta wane,
Dan limamai wane ɗan saraki,
Kaunaci Allah, wane, ba ni wandona,
Kaunaci Allah, wane, ba ni rigata.”

Sai ruwa ya zo mata iya baki. Sai ta kasa magana. Da ta kasa magana, da ta kasa magana da cewa za ta mutu shi ne sai ya jecho mata wandonta da kuma ɗan kwalinta da kuma zanenta.

Shi ke nan sai ta - ashe kuma ruwa ya yi abin nan - ashe ruwa ya - sai ta fice. Shi ma sai ya fito sai ya yi tafiyarsa gida.

Kurunkus kan dan bera. Ba don Gizo ba da na yi karya. Da man karyar na shisshirga muku.

Tatsuniya ta 5: Matsiyaci da Kwarkwata⁵

Wata rana ne a wani gari to akwai wani matsiyaci. To wannan matsiyaci, matsiyaci ne kwarai da gaske. To a lokacin da ya zo wannan - ya - ya - ya tashi. Sai ya fita jeji sai ya je shi wani rafi. To a lokacin da ya je wannan rafin sai ya zo ya tube rigarsa. To a lokacin da ya tube rigarsa, zai fara wanka, sai ya ji wata kwarkwata ta cije shi. To a lokacin ya ji wannan kwarkwata ta cije shi sai ya dauko ta, zai kashe ta sai ta ce, "Don Allah kada ka kashe ni. Zan taimake ka."

Sai ya ce, "Shegiya kashe ki zan."

Ta ce, "Don Allah ka taimake ni. Zan taimake ka."

Sai kawai ya kyale ta. Ya ce, "To ina zan ajiye ki?"

Sai ya ce, "Ka ajiye ni a gindin wata tushiya."

To shi ne sai ya zo ya ajiye ta a gindin wannan tushiyar. To a lokacin da ya ajiye ta to sai kuma can wannan sarkin garin sai ya aiko wani bawansa da doki ya wanke masa dokin kuma ya ba shi ruwa. To a lokacin da ya kawo wannan dokin da wannan bawan ya zo ya ba dokin ruwa sai wannan kwarkwata ta fara masa sata - sai ta fara masa waka. Wannan wakar ita ce am -

"Ga doki ya biye bawa,
Bawan sarki cika calca,
Ca callururi cika calca,
Cacalli."

To a lokacin da wannan bawa ya ji wannan wakar sai kawai ya fara rawa da doki yana juyawa. To aka dade sarki bai ga bawa ba. To sai ya aiko am - bafadensa. To da ya aiko bafade shi ma bafaden sai ya zo. To da bafaden ya zo sai wannan am - kwarkwata ta kara waka. Ta ce,

"Ga bawa ya biye doki
Ga doki ya biye ba -
Ga - ga bawa ya biye doki,
Bafade ya biye bawa,

⁵ The poor man and the louse. Told by a 16-year old boy on 1 July 1981. Location: Gano, a village about 20 miles east of Kano.

Bawan sarki.”

To a lokacin da wannan shi ma bafade ya ji wannan waka sai duk gaba dayansu su ukun da dokin da bafaden da bawan suka kama rawa. To da suka kama rawa suna ta rawa, suna ta rawa. To shi ma dai wannan sarki ya ga an dade babu wanda ya zo. To da ya ga an dade ba wanda ya zo sai ya kara turo am - danshi. To da ya turo dansa shi ne sai ya zo shi - ya tarar da su to da ya zo ya tarar da su sai wannan kwarkwata again ta fara waka da ta fara wakar shi ne sai ta fara da cewa,

“Ga bawa ya biye doki,
Ga - bafade ya biye bawa,
Ga dansa ya biye bafade,
Dokin sarki cika calca,
Ca callururi cika calca,
Cacalli.

To a lokacin da - nan ma dai wannan dan ya zo na sarki. Ya ga cewa, sarki, an dade suka - suna ta rawa, suna ta rawa a wannan bakin kogin. A lokacin da suka ga an dade sai sarki sai ya kara turo wazirin. Da wazirin ya zo shi ne ta ce,

“Waziri ya buga - ya biye dansa,
Ga dansa ya bi bafada,
Bafada ya biye bawa,
Ga bawa ya biye doki,
Dokin sarki cika calca,
Ca callururi cika calca,
Cacalli.”

To a lokacin shi ma da wannan waziri ya ji wannan waka, to gaba dayansu su biyar din sai kawai suka fara rawa suna juyi suna ta rawa suna juyi. Sarki ya ga dai an dade an koma dafewa har yanzu babu wanda ya zo. Babu danshi babu bawa babu wazirinshi. Sai ya kara tura matansa. To a lokacin da wannan kwarkwata ta ga wafannan mata sun zo sai kawai ta fara waka. Ta ce,

“Ga mata sun bi waziri,

Waziri ya biye dansa,
Ga dansa ya bi bafade,
Bafade ya biye bawa,
Ga bawa ya biye doki,
Dokin sarki cika calca,
Ca callururi cika calca,
Cacalli.”

To a lokacin da wafannan suka zo shi ne suka yi ta rama su ma lokacin da matan suka zo suka yi ta rawa suna juyawa a bakin kogi. Sun rasa ko mene e dai wannan waka. Su ba su san cewa kwarkwata ce mai wannan wakar ba. Amma su dai suna jin waka mai dadi kuma da kida da komai suna ta rawa suna juyi. To shi ke nan sarki ya ga an dauki lokaci mai tsako. An dade an kuma dadewa ya ga bai zo ba. Kawai sai ya nada rawaninsa ya dauki dokinsa ya hau. Da ya haye kawai sai ya tafi bakin kogi. Da ya je bakin kogi yana zuwa kawai sai kawai wannan kwarkwata ta fara ci gaba da wakarta shi ne ta ce,

Ga sarki ya biye mata,
Ga mata sun bi waziri,
Waziri ya biye dansa,
Ga dansa ya bi bafade,
Bafade ya biye bawa,
Ga bawa ya biye doki,
Dokin sarki cika calca,
Ca callururi cika calca
Cacalli.

Shi ke nan shi ma sarki yana zuwa kawai da babbar rigarsa da rawaninsa kawai sai aka kama rawa. Sarki ya kama rawa ana ta rawa ana ta rawa ba ji ba gani. To aka nemi abu mai yin waka aka rasa. Aka ce duk wanda ya samo wannan abin da yake yin waka to za'a samo - za'a raba garin a ba shi rabi kuma za'a aura mishi 'yar sarki. To shi ke nan kowa ya zo ya ce shi ya san abin da yake waka amma in ya zo sai ya kasa samo wannan abun da yake wakar, kowa ya zo sai ya kasa, kowa ya zo, sai ya kasa, su wafannan duk wafanda suka je suka kasa, aka tantambaye su suka kasa samowa. Daga karshe sai kawai wannan am - matsiyacin mai fataran nan wacce

tsiya ta dame shi abincin ma da zai ci nema yake sai ya zo kawai ya ce shi ya san wannan mai wakar. To amma mutane kawai sai suka rika tutture shi, da masu arzikin garin da masu komai da komai suna tutture shi suna cewa, "Matsiyaccin kai abinci ma ya gagare ka. Yaya za'a yi mu ma duk nan mun kasa samo wannan abun amma kuma kai ka ce za ka samo shi?"

Shi ne ya ce - shi ne sarki sai ya ce, "Ku kyale shi. Ba ku sani ba ko ya -" Shi ne kawai to shi da ma a nan da ya ajiye wannan kwarkwata a gindin wannan tushiyar kawai.

Yana zuwa sai ya daga ta. Da ya daga ta sai mutane suka ce karya suke. Da suke ce karya shi ke sai kawai wannan kwarkwata ta fara waka a hannunsa, shi ne ta fara cewa,

"Ga sarki ya biye mata,
Ga mata sun bi waziri,
Waziri ya biye dansa,
Ga dansa ya bi bafade,
Bafade ya biye bawa,
Ga bawa ya biye dokin sarki,
Cika calca,
Ca callururi cika calca,
Cacalli.

To shi ke nan kawai nan ma sai aka kara cashewa da rawa, ana ta rawa, ana ta rawa. To da wannan bawa dai ya dauko wannan shi ke nan. Sai kawai kowa kuma rungume shi yake. Da suna ture shi suna cewa shi matsiyaci ne, wannan ya dake shi, wannan ya ture shi ammam sarki duk da haka dai ya ce a kyale shi. To da aka kyale shi ya samo wannan kwarkwatar, sai sarki kawai kamar yadda ya dauki alkawari ya raba garin nan biyu ya ba shi rabi kuma ya aura mashi 'yarshi.

To kurunkus kan dan bera. Ba don Gizo ba da na yi karya kuma da ma karya ita dai na dan so in yi.

Tatsuniya ta 6: Gizo da Botorami⁶

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Gizo ne da Botorami. Sai ran nan Botorami zai yi tafiya, sai ya ce, "To Gizo, tsaya - ga amfanin gonata nan, zan yi tafiya kauye. Ga shin an amana duk abin da ya yi ka kwashe mini ka kai mini gari."

Sai Gizo ya ce, "To, sai ka dawo, sai ka dawo."

Sai daman da Botorami sai ya tafi sai ya ce, "To ka sake hali ka san ka tafi kauye."

Shi ke nan, sai gonar Gizo - Gizo sai ya noma kayansa mai kyau. Shi kuma Botorami hatsinsa ya fara yi bai yi ba, ya dai fara fitar da kai. Sai Gizo sai ya yanke masa duk sai ya je ya ajiye. Wanda ya dai fara yi sai ya yayyafa daga sama. Haka ya samu audugarsa ma haka duk bat a yi ba, sai ya sa ta. Wacce ta isa ya yayyafa a sama ya faure. Gero haka, dawa haka, maiwa haka, duk dai. Shi ke nan sai ya kai rumbu sai ya ajiye.

Gizo kuma nasa ya yi sharsharshar, ya yi kore shar. Sai ya kai rumbu sai ya ajiye.

Sai ran nan Botorami sai ya dawo. Sai ya ce, sai ya ce da Gizo. "Au ! Har ka gyara kayan amfanin gonar."

Sai ya ce, "I". Sai ya ce, "To shi ke nan. Je ka ga amfanin gona."

Sai Botorami sai ya je ya ga ta sama mai kyau. Sai ya ce, "To na ga amfanin gona, na gode, na gode, madalla, madalla."

Sai ya ce, "To shi ke nan."

Sai ran ran gidan Botorami za'a yi girki. Da ya je ya buɗe dawa sai ya ga duk ba ta yi ba, ta sama ce ta yi kyau. Ya buɗe gero haka, ya buɗe dawa haka, ya buɗe gyafa haka.

Sai ya ce, "To shi ke nan."

⁶ Told by Gambo, a woman of about 13 years of age on 7 July 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

Sai ya debe mai kyan, marar kyan sai ya bar ta a rumbu sai ya bunka mata gobara.

Shi ke nan sai ya je ya fara kuka, ya ce, "Lailaha illallahu, Gizo ba ka san abin da ya same ni ba."

Sai ya ce, "Ban sani ba."

Ya ce, "To duk kayan nan nawa mai kyau duk sun kone, na yi gobara."

Sai ya ce, "To shi ke nan, Allah ya kiyaye, Allah ya tsayar nan."

Da safiya ta yi sai ya ce, "To, a je a duba amfanin gona."

Sai ya ce, "To shi ke nan."

Sai kai kuma Botorami sai ka zuba kudi.

A tona, sai kudi. A tona, sai kudi, a tona, sai kudi.

Sai Gizo ma sai ya ce, "To ni ma bara na kone nawa ko ni ma zan samu kudi."

Duk sai ya kone nasa mai kyan. Dan ya kone nasa mai kyan, da ya kone masa mai kyan, sai ya je ya sa wa Botorami kuka.

Ya ce, "Ni ma na yi irin taka."

Sai Botorami ya ce, "To Allah ya kiyaye." Ya ce, "To sai a je a duba amfanin gona."

Shi ke nan, aka je aka dudduba duk ba a samu kudi ba sai toka. Sai Gizo ya sa kuka.

Botorami sai ya ce da uwassa, "To kin gani zan miki dan daki in ce kin mutu, in ba ki kudi duk in mun zo gaishe ki da ni da Gizo ki dinga watso mini kudi."

Ta ce, "To shi ke nan."

Sai ya je ya gaya - ya sa wa Gizo kuka, ya ce, "Gizo ba ka san uwata ta mutu ba?"

Sai ya ce, "Wallahi ban sani ba, Allah ya jikanta, Allah ya rahamshe ta. Ai sai mu je gaisuwar kabari."

Da suka je, in ta - Gizo ya ce, "Ina kwana?"

Sai kudi.

“Ina gajiya?”

Sai kuɗi.

“Ya kwanciyar kabari?”

Sai kuɗi.

“Allah ya sa - Allah ya sa ki cika da imani - Allah sa kin huta.”

Duk sai kuɗi.

Kuɗi suka kare.

Sai ake - shi ke nan sai suka taho.

Kai kuma Gizo da ka shiga gida, sai ka je sai ka samu uwakka sai - da ka dau itace ka dinga makar uwakka.

“Shegiya kin girma, kowa uwarsa tana mutuwa tana ba shi kuɗi ke kin ki mutuwa!”

Ya kashe ta da itace ya kai ta kabari. Ya zo ya sa wa Botorami kuka, ya ce, “Uwata ta mutu, Botorami!”

“Shi ke nan. Allah jikanta,” sai ya je gaisuwar kabari.

Botorami ya ce, “Ina kwana?”

Shiru.

“Ina gajiya?”

Shiru.

Duk dai sai aka yi gaisuwa.

Shiru.

Sai ba ta zubo kuɗi ba, sai ya dau itace ya bude kabari ya dinga d'umatta, “Shegiya, in kin mutu sai ki farko. Da kuɗi ke ba kya watso mana kuɗi. Uwar Botorami ta zubo mana kuɗi.”

Kurunkus kan kusu.

Tatsuniya ta 7: Dan-Karin-Gwiwa⁷

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Ta Dan-Karin-Gwiwa ko?"

Audience: I, ita za ki yi.

Storyteller: Wannan ce dai ba ta taɓa haihuwa ba. Ta ce, Allah ka ba ni da mana ko dan-karin-gwiwa." Sai ta samu ciki, sai ta - sai ta samu ciki a kokon gwiwa. Ana nan ana nan, sait ana nan a gidansu ba abinci ba komai, a dokar daji, ba ruwa. Sai ta haife shi rannan, sai ta ce, "To, ni 'yan nan gas hi na haifi dan nan ba ni da komai, ba ruwa, ba abinci, ba itace."

Sai ya ce "Af! Wannan kike lalura kar ki damu, tun dai da kin haife ni kin kare yau zan kawo miki."

Ya fita, ta gan shi da tulunan ruwa ya dauko, da itace ya damo ya kawo mata. Jim kaɗan ya je ya kawo abinci buhunhuna ya kawo mata, ya kawo mata kayan abinci. Koyaushe daman idan ya fita abin da zai kawo mata ke nan abinci.

Shi ke nan ashe gidan su kayan dawa ne. Suka ware kamfaninsu guda da su giwa su kura, bauna, damisa, duk abin da yake dawa yana wannan gidan da abincinsu. Sai yake zuwa yana ta debowa. Ke! Kullum sa ga ba wannan. Sai suka gaji suka ce, "Mu dai abin nan ya ishe mu. Kullum a zo a yi mana sata, ha mu sa dan gadi. Wa zai fara tsayawa?"

Shi ke nan ke kura.

"Ni ce za'a fara sawa. Idan ya yi wata-wata in ya - in kun samu shi ke nan, in ba ku samu ba kwa samu labari na lashe shi. E ai ni ce zan fara zama."

⁷ Told by Talatuwa, a woman of about 40 years of age on 21 July 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

Shi ke nan aka dora ta a kan soro. Tana nan sai ko ga shi da daddare. Ya tafi - dan ma ya je ya dauko abinci.

Ta ce, "To. Ashe kai ne barawo?"

Ya ce, "E, ni ne."

"To, yau kwananka ya kare."

Ya ce, "To, sauko, sai ya dauke ta ya nanata da kasa. Ya debo gashinsa kai tsaye ya daure tam ya ajiye ta a tsakar gida ya yi tafiyarsa. Ya je ya kuma debo abin da yake debowa. To, kura tana ta ihu tana zawayi da kyar ta kai gari ya waye.

Suka zo.

"A'a ! Yaya ya jiran haka?"

Sai ta ce, "Wace ni? Ai abin da ya fi karfina. Jinjiri ne amma shi ne ya daure ni da gashin kansa?"

"Ee, ii."

"Wannan kura da masifar karya kike. Dan jinjiri ne zai daure ki?" Suka yi ta yi mata surutu.

"To wa za'a sa? To a sa, a sa bauna. I, to a sa bauna."

"Ni na zauna."

Shi ke nan, ita ma bauna ta je ta hau kan soro, tana jira. Ya je zai debo soyayyen nama ne, da miyarsu da suke zai dauko.

"To , ashe kai ne barawo? Yau kwananka ya kare."

Ya ce, "Kwananki ya kare kai."

Sai ko ca ta yi, "Yau ka kuma sata. Ashe kai ne barawon namu. Duk ka kwashe mana wannan, ka kwashe mana wannan."

Sai ya ce, "E, ni ne."

Sai dama sai ta sauko sai ya sauko, sai ta sauko. Sai ya ce, "Sauko mana."

Ya d'auke ta ya d'adfa ta da kasa, ya tsigo gashin kansa, ya d'auke ta. Tana ta zawayi gari ya waye da kyar. Suka zo suka same ta.

"A'a! Abin nan na lafiya ne?"

"Ke ma haka ya yi miki?"

"Ni ma haka ya yi mini."

"To yanzu ya za mu yi?"

Sai kuma damisa, "Ai don bai gamu da ni ba ne. Yo ko mene ne shi ya kwana a duniya!" Aka ce, "To kai kuma yau ka zauna."

Shi ke nan da daddare ya zauna ya hau kan soro. Ya zauna yana nan yana kallonsa ya taho. Ya shige har zai shige ya d'abo abincinsa, sai ko ya ce, "Ashe daman kai ne barawon?"

Sai ya ce, "E, ni ne."

"Yau kwananka ya kare."

Ya ce, "Haba! Kwananka kai ya kare. Sauko mana in ka isa." Ya sauko shi ma ya d'auke shi ya nana shi da kasa, ya tsigo gashin kansa ya d'auke shi tigijin. Ya shige kuma ya d'abo, abin da yake bai fasa ba ya tafi gida. Yana ta zawayi yana ta nishi gari ya waye.

Ya ce, "Ni ma kun ga abin da aka yi hmini, abin da ya fi karfina."

"To yanzu wa ya a bari? A bar giwa ko a bar zaki?"

"A'a to, ai kai, kai ne sarki ni sai dai man jiki. Bar ni d'in. In kuma an ga ba dama gobe sai ka zauna. Ai da ma in ta zo kaina ya kare."

Aka bar giwa. Giwa ta hau kan soro ta zauna. Sai ga shi ya taho zai shige.

"Ashe kai ne barawon namu? Yau kwananka ya kare."

Ya ce, "Kwananki kai ya kare. In kina jin tsoro sauko mana." Sai ya sauko, ta sauko ya nana ta da kasa ya tsigo gashin kansa ya d'auke tigijin sai yaya da ita.

To safiya ta yi aka samu giwa bat a motsi da gashi d'aya. Sai ta ce, "Ni ma ga shi haka ya yi mini. A! Abin ya fi karfina. Yanzu yaya za a yi? Sauran zaki."

"To, sauran zaki." Aka sa zaki. Dare ya yi shi ma ya hau kan soro. Shi ma ya yi masa haka.

Aka ce, "To! Yanzu abin ya fi karfinmu." Zaki shi ma da kyar, yana nishi yana nishi. Da sassafe aka samu zaki zumu-zumu a cikin zawayi.

Aka ce, "To! Yanzu yaya za a yi?" A to, ga shi nan dai. Ai an gaya muku. "Abin da ya fi dai kawai mu hada mu bar garin. E mu yi kaura.

Ashe Dan-Karin-Gwiwa.

Aka hada kaya.

Shi ke nan Dan-Karin-Gwiwa sai ya je ya ce, "To na debo miki abin da zan debo miki yau dun na debo miki. Za su bar gari zan bi su. Duk abin da suka tafi da shi sai na raba iya rabona."

"Iye!"

Ya ce, "I."

"Kwanda kada ka tafi su kashe ka."

"Haba suka isa! Ai ba za su isa kashe ni ba."

Shi ke nan, aka je aka saka ta a cikin - aka je aka saka ta a cikin - Ya je ya fada cikin kuttun zuma ya buya.

Shi ke nan aka zo aka yi kaura. Duk an tsintsile kaya.

"A mu bar masa dai garin kar ya kankashe mu. Tsinanne, ya zo ya daure wannan, ya yar, ya daure. Mu bar masa gari."

Ashe dai yana cikin kuttun zuma.

"Waye zai dauka?"

“Aa! Ni ce kayama, ai ne ce jan dauki kuttun juma,” in ji kura.

Shi ke nan aka tafi zai zai zai.

“To karama ana iya ba da waka.”

“To yi waka, mu yi masa waka.”

“Mun yayyabo,
Mun yayyabo da Allan kunde,
Dan shegiya, dan shegiya.”

Sai su amshe,

Mun rarrabo,
Mun rarrabo da Allan kunde,
Dan shegiya, dan shegiya.

Sai su amshe.

Shi ke nan, sai kura kuma kwadayin ya motsa.

“Zan yi fitsari.”

“Yo ke, ana cikin tafiya sai ki ce fitsari?”

“Ai yanzu zan yi in dawo.”

Sai ta -.

Ashe dama ba fitsari take ji ba za ta sha zuma. Ta buɗa sai ta gan shi.

Ya ce, “Rufe ni don ubanki, in kuma kin faɗa ni da ke ne.”

Jikin kura ya yi sanyi. Salalaf, salalaf, salalaf!

“To bad a waƙar mana.”

“To.”

“Mun rarrabo,
Mun rarrabo da Allan kunde,
Dan azziki.”

“A’a! Yaya kuma kina waka mai dadi?”

“A’a to ai ni dai haka ɗin zan yi.”

“To dafa yi.”

Ta kuma fada.

“To kawo kayan, ita baa bin azziki da ita.”

Aka fige aka ba wa damisa.

“To dauki kai ma.”

“Haba ni dai sai an - zan dauka.

“Mun rarrabo,

Mun rarrabo da Allan kunde,

Dan shegiya, dan shegiya.

Yana ta yi suna amshe. Shi ma sai ya ce zai fitsari.

“Kai ma fitsarin za ka yi? An sai dai ba sha za ka yi ba amman dai ka yi maza ka dawo.”

Sai ya ce, “To.”

Ashe shi ma shan zuma zai yi. Ya je ya bufa. Sai ya gan shi. Nan da nan ya rufe shi ma ya taho.

“To ba da wakar.”

Mun rarrabo,

Mun rarrabo da Allan kunde,

Dan azziki.

“A’a! Ya kowa ya je fitsari sai ya sauya waka?”

“Ni dai hakan zan yi.”

Aka kuma cewa, “To.”

Shi ke nan.

“To tsaya dai tukun a je a ci abinci.”

“A a je a ci abinci. Wannan duk tafiyar nan da ake ba a je an ci abinci ba.”

Aka samu wata shibgegiyar inuwa. Aka bubbuƙe ana cewa,

“Tsinanne ! Yanzu kuma ya zauna da uwarsa a gidan.”

“I mun dai fice mun bar masa garin.”

Ashe ya leko ta kuttu yana kallonsu. Shi ke nan da waiwaiyowan nan da giwa za ta yi ta yi haka sai ta gano shi. Ta ce, “A’a, ku duba ku ga bayanku.”

Sai rudududu ! Sai gudu. A guje suka tarwatse ba su dauki komai ba. Kowa ya yi asa su cewa ake, “Mai gudu ya yi gudu, marar gudu ya tsaya. Kowa ya yi daidai.

Shi ke nan, aka zo aka yi ta diban kayan yana ta kai wa gida. Ana ta diban kaya ana ta ka iwa gida. Ya debe kayansu. Su ko har yanzu ba a san inda suka yi ba.

Kurunkus kan bera!

Tatsuniya ta 8: Balulu⁸

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Wannan ce dai tunkiya a dokad daji. Za'a yi ta Balulu ko?

Audience: E.

Storyteller: Wata ne tunkiya a dokad daji sai ta haihu da - ta haifi danta sai girmanta ya yi yawa.

Girmanta ya yi kamar tudun daki tana - ta rasa inda za ta yi kiwo, sai ta tafi can ta ware. Ta haifi danta, rago. Shi ma dan da ta haife shi sai ya fi ta, shi kuma har ya fi bene, suna daji.

Shi ke nan su je su ci abinci ba wanda yake zuwa gurinsu, dajin da suka tafi mai nisa ne.

Ana nan ana nan rannan sai - sai - sai - ciyawa sai ta kare. . . Sai Gizo ya tafi yin ciyawa.

Sai ya gano tunkiya a dokar daji ta yi kamar bukka, tuntumemiya. Ya gano shi dama ko ciyawar bai yi ba. Labari ya ciyo shi sai ya komo gida a guje, a guje, a guje, ya je gidan sarki.

“Shaiki, shaiki, kunnenka nawa?”

Ya ce, “Biyu.”

“Kaya biyu ka sha yabayi.”

Sai ya ce, “Shi nake da shi.”

“Da ka ayan kunne ka ayan ido da ka je dokai daji ka je ka ga wata tunkiya, tun da Allah ya haliccen ban taɓa ganin tunkiya kamanta ba. In da an kawo ta dug gayin nan sai an kwan - an shekaya ana cin nama.”

Ya ce, “Iyi”!

Ya ce, “E.”

“To, Gizo in ba karya ba ne zan haɗa ka da fadawana ka je su gani.”

⁸ Told by Talatuwa, a woman of about 40 years of age on 21 July 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

“I ba kayya ba ne.”

“Zan hada ka da fadawana.”

Shi ke nan, sai aka hada shi da mutum ashirin. Daman da aka ba shi mutum ashirin suna ta tafiya, suna ta tafiya da daman igiya a dauro ta. Aka tafi. Daga dokar daji - dosar - suka ce, “Waccan ce tunkiyar? Da za ka koma da ka ce a dado mana ashirin ta fi karfinmu.”

Sai ya ce, “Mu dai jarraba mu gani.”

Aka dafa tafiya.

Danta ba ya nan ya tafi daji, ya tafi kiwo.

Shi ke nan ya - sai daman suka je. Daga ganinsu da igiya dami-dami sai ta ce,

Balulu, Balulu,

Ga mafarauta.

Da ma daga jin uwarsa ta yi wannan kuka shi kuma sai ya taho ya ce,

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta suke,

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta iya,

Barigija, barigija

Yanzu ina mafarauta suke.

Da ma daga dososu sai suka - suna mar tsawa tana kiransa shi ma. Sai ya ce - daga zuwansa sai ya ce.

Dokin -

Yakin fadawa,

Je ka da mu,

Daya soki dubu,

Daya soki dari.

Da ma kahonsa nan ya soki dubu nan ya soki dari. Sai ya tsire su a layi daya sai ya koma.

Shi ke nan sai ya tafi Gizo da kyar, ya je, ya kai kansa, ya buya a ciyawa ya gudu. Ya ce da sarki, "Ai duy yagwayan nan dush shun kasha." Bai ce an kashe su ba. "Suna nan sun ce wai a daɗo wata ashi - aiba'in d'in su zama su sattin."

Sarki ya ce, "Um'un Gizo ! In dai abin nan ba zai yiwu ba."

"Haba! Suna nan. Yo shaiki ka bai wannan naman?"

Aka dada kara mar arba' in sai suka tafi, da damin igiya da ta fi ta da. Sai suka tafi. Tun da ta gano su, sai suka - sai ta gan su ta ce,

Balulu, Balulu,

Ga mafarauta.

Sai ya taho ya ce,

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta iya?

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta suke?

Shi ke nan sai suka taho, sai ya ce,

Dokin fadawa,

Je ka da mu,

Yaƙin fadawa,

Je ka da mu.

Ɗaya soki dubu,

Ɗaya soki dari,

Ɗaya soki dubu,

Ɗaya soki dari.

Sai ya dada tsire su a layi ɗaya. Ya kuma koma.

"To ya za'a yi? Ya je ya kuma zuwa sai ya kuma labewa, ba a kasha shi ba. Ya kuma zuwa ya gaya wa sarki.

"Ba za su iya ba, na gaya maka babba ce." To sai ya bullo da dabara. Sai ya ce a kai mata dusa. Duk matar da take garin nan rannan sai da aka ba ta dawa. Suka yi ta surfe, suka yi ta surfe. Aka surfe aka bakace. Sai aka tafi. Ya ce - to shi Gizo, maidabara, ya san inda ɗan yake

fitowa. Sai ya je duk ya kakkai mar dusar gurin ya ajijiye. Shi ke nan daman sai ya ce a karo
masa kuma sittin, mutanen da dusa sai suka tafi. Sai ko ta gan su ta kuma cewa,

Balulu, Balulu,

Ga mafarauta.

Ya taho sai ya ga dusar nan, sai ya cigaba da ci. Har suka kuma matsawa sai ta kuma
cewa,

Balulu, Balulu,

Ga mafarauta.

Yana ta cin dusa har suka je suka sa mata igiya. Sai kuma daga can sai ya bar dusa, ya
taho yana cewa,

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta suke?

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta iya?

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta?

Sai suka taho suka ce,

Dokin fadawa,

Je ka da mu,

Daya soki dubu,

Daya soki dari,

Yakin fadawa,

Je ka da mu.

Sai ya tsire su a layi daya, sai ya koma ya cinye dusarsa.

Shi ke nan sai Gizo ya je ya ce, "Ya za a yi?" Mutane dari sun tsire a jikin kaho daya bai
ishe shi ba ma.

Shi ke nan sai suka tafi.

Sai daman sai ya ce, "To sarki ! Mutanen sun kasa."

Ya ce, "Abin nan naka Gizo na lafiya ne? Mutanena dari da fadawana da mutan gari. Ko
yaki za a daura ne a je a kamo tinkiyar nan?"

“A’ a ba sai da yaki ba amman danta ne wani iri dan tsinanne, shi take kirawo wa.

Amman yanzu a yi masa gari.”

Aka yi mar garin. Wannan surfe da suka yi duk gaba daya aka dake aka kai mar washegari. Suka tafi da mutum kamar dari af suka tafi. Da ma daga tafiya sai suka datse gun da yake fitowa suka sa mar garin nan. To ka san dabba da gari? Shi ke nan me za ta yi? Sai. . . ta ce,

Balulu, Balulu

Ga mafarauta.

Shiru!

Tana ta kira. Suka je suka daure ta tigijin, suka janyo ta, suna ta tafiya da ita. Sai da ya cinye garin nan tas. Ita kuma tinkiya har ta zo gidan sarki har an yan - har an yanka ta, har an fefe. Sai da ya cinye garin nan tas. Sai ya taho da ma sai ya ga babu ita a gurin, sai ya taho cikin gari yana

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta iya?

Yana gudu, yana gudu. Akwai - saboda girma tsuntsuwa ma a kansa ta yi gida ta tashi duk bai sani ba. Shi ne tunkiyar da - shi ne tsuntsayen da suke gida a kansa suke cewa,

Rida, bari gudu,

Rida, kwaina,

Rida, bari gudu

Rida, kwaina,

Rida, bari gudu,

Rida, kwaina.

Yana ta tafiya yana,

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta iya?

Barigija, barigija,

Yanzu ina mafarauta suke?

Barigija, barigija.

Ya shigo cikin gari. Ya samu an danne uwarsa. Daga zuwa gari sai ihu suke, "Ai babu lafiya ga wani rago nan duk duniya ba mai girmansa." Sai gudu ake radadadada. 'Ya' ya a 'ebi 'ya'ya a gudu, aka bar mar gari. Daga shigarsa ca yake,

Yakin fadawa,
Je ka da ni,
Daya soki dubu,
Daya soki dari,
Yakin fadawa,
Je ka da ni,
Daya soki dubu,
Daya soki dari.

Duk mutumin da ya samu a garin a hanya sai ya tsire shi, duk mutumin da ya samu. Kan a je gidan sarki ba kowa. Sai fadawa ba su sani ba ana can ana gasa nama.

Shi ke nan ya zo ya ce - da ma daga dosarsu sa iwa - sai da 'yan rabon nama duk suka yi daidai. Wanda ya samu a kan hanya sai ya tsire shi a kaho daya bai san yana yi ba.

Ya zo ya ce, "Ku kuka yankan uwata."

Ya tattara ya debo - ya bar musu ya ce, "To ku ci nama."

Ya debo kai da kafafuna da fata ya tafi das u ya zo a dokar daji ya hura ta koma inda take.

Kurunkus kan karya.

Tatsuniya ta 9: Gizo da Maciji⁹

Mai tatsuniya: Ga ta nan ga ta nan ku.

Masu ji: Ta zo mu ji ta.

Mai tatsuniya: Wannan sa ne dai - ai maciji ne dai da damina ta yi bai da - bai da gun da zai buya. Sai ga damina ta - zago. Sai ya ce, "Ni ko ina zan samu gun da zan shiga in buya? Ga sana ko in damina ta zo ban da gun da zan kwanta da zan samu wani in ba shi sa da sai in shiga cikinsa in damina ta yi, in ya so in damina ta wuce sai in fito.

Shi ke nan, kai Gizo daga jin haka, "Yo don - don damina kawai, a kawo sha." Aka kawo shi. "Allah ya bai mu damina ta zo ka zo ka shiga cikina idan dai kaka ta yi ba sai ka fita ba?"

Ya ce, "I haka ne."

Shi ke nan, ya karbe sa. Ya ce da Koki, "To, tsinanna, kar dai ki ci. Ga shi nan na yanke shi, ki soye shi ko kin ji kanshin Allah ya isa."

Ta ce, "To."

Koki dai tana ta suya. Sai dai sata take take boyewa a rami, Gizo bai san labari ba.

"In ce ko dai ba ki dandana ba? In dai kin dandana Allah ya isa."

Ta ce, "Ai ban ci ba."

"In dai kin dandana Allah ya isa."

Ta ce, "Ai ba zan dandana ba."

Ya ce, "To."

Ta yi dabara sai ta boye. Ta yi rami idan ya fita ta diba ta zuba. Aka soye san nan ta dandake ya je rumbu ya boye kayansa. Ga damina ta zo. Shi ke nan sai damina ta zo. Sai fa Gizo ya rasa inda zai yi. Ga alkawari ya zo ga ya cinye sa. Ya rasa ta inda zai yi ya kubuta da kansa.

Ya ce, "To."

⁹ Told by Talatuwa, a woman of about 40 years of age on 21 July 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

Sai da man ya shuka rama. Ya shuka rama ta yi duhu, ta yi duhu. Sai ya bai wa Koki ta dafa ta je ta yi musu talla ta samo musu na abinci. Shi dai ba ya fitowa. Ya je ya buya a cikin rama. Ya yago mata ta dafa ta tafi ta sayar ta yiwo musu cefane ta samo musu na abinci, shi ba zai fito ba, yana cikin rama kullum.

Gizo - ai Koki - maciji ya yi nema, ya yi nema, ya yi neman duniya. Sai ya ce, "A! Mutumin duniya haka yake. Gizo da tirkeken sana ya yi mini wayo ya karba ga lokaci ya zo ya bari ruwa yana dukana."

Ke kurciya sai kika ce, "A to, mutum ne dai na duniya, ka yi masa rana ya yi masa dare."

Ya ce, "Ni ba zan miki ba."

Sai ta ce, "Amman ba don haka ba, "ta ce," da na yi maka dabara. Shi dai Gizo yana son kida. In ya ji kida zai fito. Ni ko da ma in na je na yi mar kida na san dabarar da zan yi."

Sai ya ce, "Don Allah ki mini taimake ni ba zan miki ba." Me kike so in ba ki?"

Sai ta ce, "A'a to ni dai taimakarka zan yi, ni dai idan na taimake ka ne kaka - kaka - kai na kake zuwa kake shanye mini kwaina."

Sai ya ce, "Ba zan kara shanye miki kwanki ba. Ai ko na ga wani zai shanye miki kwanki na hana shi."

Shi ke nan sai suka tafi. Sai suka tafi suka je, sai ta daura 'yar gangarta. Ya tafi ya je gidan Gizo. Koki tana ta dafa rama. Shi ko dama yana cikin rama. Sai ta ce,

(Sings) Tilli-tilliyar kaca ballara,

Tilli-tilliyar kaca ballara,

Tilli-tilliyar kaca ballara.

Ina Gizon yake,

Ke Koki, ina Gizon yake?

Bai zo ba.

Ya tafi Haji,

Tun watan shekaranjiya,

Bai zo ba.
Tilli-tilliyar kaca ballara.
Tilli-tilliyar kaca ballara.
Ina Gizon yake,
Ke Koki, ina Gizon yake.
Bai zo ba.
Tilli-tilliyar kaca ballara.
Ya tafi Haji,
Tun watan shekaranjiya,
Bai zo ba.
Tilli-tilliyar kaca ballara.
Ashe yana cikin rama. Sai ya ce,

Ga ni a rama,
Za ki ce na tafi Haji,
Don gulma don kutungwilar,
Taku ta mata.
Sa mini kida.
Maiganga sa mini kida,
In rawa.
Tilli-tilliyar kaca ballara.
"Ina Gizon yake,
Ke Koki, ina Gizon yake?"
"Bai zo ba.
Ya tafi Haji,
Tun watan shekaranjiya,
Bai zo ba."
"Ga ni a rama,
Za ki ce na tafi Haji,
Don karya don kinibibi,
Don gulma don kutungwilar
Taku ta mata.
Sa mini kida,
Mai ganga sa mini kida,
In rawa."

Shi ke nan, yana ta rawa, yana ta juyi. Ke kuma mai aba kina ta kida ta kida, tana ta kida, kurciya. Shi ke nan daman sai ya fito bazar. Ta kuma cewa,

“Ina Gizon yake,
Ke Koki, ina Gizon yake?”
“Bai zo ba.
“Ga ni a rama -”
Ta ce, “Ya tafi Haji
Tun watan shekaranjiya,
Bai zo ba.”
Ina cikin rama,
Za ki ce na tafi Haji,
Don karya don kinibibi,
Don gulma, don kutungwilar
Taku ta mata.
Sa mini kida,
Mai ganga, sa min kida,
In rawa.

Sai ya fito yana ta rawa.

Sai ta ce, “To, shi ke nan. Tun da ka fi to ba ni sana ko in shiga cikinka.”

A dole ya tsuguya, maciji ya shige takashin Gizo.

Ciki ya kumbura, ya kumbura. Gizo ba lafiya. Ya rasa inda zai yi.

Koki ta ce, “Ruwanka, kai ne don kwaɗayinka na tsiya ka cinye sa, ga shi nan ka je ka ci ajalinka.”

Ba zama ba tafiya cikinsa ya yi kurtsitsi.

Shi ke nan. Sai ya ce, “Au! Kuma dabara fa? Bara in canza hikima.” Shi ke nan sai ya je ya samu kayansa na mata, ya dundume kayansa na mata ya yi kwalliya ya zama karuwa. Ya tafi ya je ya samu wani gari ya sauka da kayansa na kwalliya. Ca ake ai gidan wance an bakwar karuwa. Ai wannan sai a je a gayowa dan sarki an bakwar karuwa a gidan magajiya.

Aka je aka gayo masa. Dan sarki ya je ya Dauko Gizo. Sai ko cewa ya yi, "Ke yanzu, karuwan nan, kina sona da aure?"

Ta ce, "Ina sonka da aure."

"A ina kike?"

Ta ce, "Ni a gidan magajiya nan na sauka."

Ya ce, "To, ina sonki da aure."

Ta ce, "To ba sai mu yi aure ba!"

Aka je aka ba da - aka je aka gaya wa uwar d'akinsa.

"Ke yanzu auren za ki yi?"

Ta ce, "I auren nan." Ba ta san Gizo ba ne da maciji.

"To ai shi ke nan, kwanda ma ta yi auren, ba ta da lafiya."

Aka je aka rangada aure. Gizo daman yana nan ashe da kuttum zumarsa. Sai ya ce, "Ni dai ba abin da nake so -"

"To yanzu me zan sayo miki na maraci?"

"Ni dai ba abin da nake so sai kuttun zuma." Ya je ya sa aka je kasuwa, aka aiki yaro aka sayo masa matsattsiyar zuma tatacciyar zuma. Shi ke nan, aka tashi - Aka sayo masa tatacciyar zuma. Shi ke nan da aka sayo masa tatacciyar zuma, ya zo ya samu Gizo. Ya zo ya samu kai -

"To ga shi. "Ya ce da Gizo bai san Gizo ba ne. "To ga shi an sayo miki." Tana ta munna tana ta munna, sai da ta bari dan sarki ya yi bacci sai ya lakato zuman nan ya shafa a takashinsa. Shi ma ya sauko da nasa takashin. Sai ya ji kanshin zuma maciji ya ta fitowa sadadadadada sai ya shige cikin dan sarki. Dan sarki kan ya tashi daga bacci Gizo ya tarkata ya yi nasa ya yi nasa ya bar daki ya gudu - ya tashi daga barci da maci - sai cuta, ciki ga shi tul da maciji a ciki.

Aka ta - yake ta jinya ya ke ta jinya yake ta jinya.

Gizo ya koma ya je ya ce wa Koki, "Na rabu da maciji. Kin ji kin ji."

Ta ce, "Lallai Gizo sai kai. Gizo da wayon tsiya kake."

Ya ce, "I mana." Sai ya ce, "Kuma ana nan ina jinya."

Rannan sai ya koma ya ce, "Bare kuma in je in ci kufi. Tun da na riga na samu bara kuma in ci kufi. Tun da na riga na samu bara kuma in ci kufi. Kwanan nan zan zama sarki ko dan sarki."

"Allah ko Gizo?" Ta ce, "Yaya za ka yi?"

Sai ya ce, "Zuwa zan in masa magani ya rabu da macijin tukuna."

Shi ke nan aka samu dan sarki. Wanda yake so a cikin dan sarki ba wanda yake so kamarsa. Gari ba azu - ba komai, ba gudfa ba biki. Dan sarki ba shi da lafiya. Dan sarki ba lafiya ba mmm - ba mmm - ba komai zurum a gari.

Shi ke nan sai ya je yana, "Allazi wahidin ga mai magani."

"Kai ne mai magani?"

Sai ya ce, "Ba maganin cutar da ba a yi." Ya zama magani.

"To dan sarki ne ba shi da lafiya yana nan cuta kaman ya mutu."

Sai ya ce, "A kai ni in gani in Allah zai sa in ci - in ci ma - in ci karo sai Allah ya ba ni."

(Long pause)

Ya ce, "Ubansa ya ce idan ya warke za'a raba garin nan biyu ya bayar, ban da kufi ban da duk abin da ke gidan sarki."

Sai ya ce, "To," sai ya ce, "A samo mini kuttun zuma."

Aka samo masa kuttun zuma. Da wannan da ya tafi da ita ya gudu da ita ya shanye. Sai aka kuma sayo masa wata. Aka je cikin gari aka samo masa kuttun zuma. Aka saka ma - ya kawo - aka kawo masa ita. Ya ce, "To". Ya je ya dauko, ya ce a dauko masa dan sarki. Sai ranga-ranga aka kawo masa ya rame ba ci ba sha. Aka dauko masa dan sarki aka kawo masa shi, ya dauko kuttun zuma ya shafe a bakin kuttu emte wanda yake babu zumar a ciki. Ya sa bakin takashin dan sarki ya kifa kuttun nan, sai zurururururu ya ta fitowa ya shige cikin kuttun zuma.

Ya ce, "Yaya?"

Sai ya ce, "Cutar ta fita," in ji dan sarki, "Na ji sauki."

Aka yi ta - aka yi ta guda, aka yi ta munna, aka yi ta rawa, aka yi ta munna, aka yi ta guda.

"To ai barka, barka."

Shi ke nan ya ce a hada masa wuta. Wuta ta haɗu ya tashi yam aka wannan macijin a cikin wuta ya kone kurmus.

Aka tsaga gari biyu aka bai Gizo. Komai a gidan sarki sai da aka ba shi goma. Ya zo. Ya yi tahowarsa gida, ya koma gida kamar ɗan sarki.

Kurunkus kan bera.

Tatsuniya ta 10: Daskin Daridfi ta II¹⁰

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Wannan wani mutum ne duk garin ba wanda ya yi kyansa a garin. To, shi kuma duk garin nan ba wanda ya yi kudinsa. Ya ce shi kuma ba zai yi aure ba sai wace ta san sunansa, duk wace da ambaci sunansa ita zai aura.

Shi ke nan sai ana yin kwalliya ana tafiya gidan wannan mutum. Shi ke nan da Gero da Acca da Aburo da Shinkafa da Alkama da Farfara da Kaura duk sun ci kwalliya za su zo gidansa.

Sai Gero ya yi kwalliya sai ya taho sai ya gani da wata 'yar tsohuwa a bakin rafi tana wanka. Sai ta ce, "Do' Allah, 'yammata, zo ki cuɗa ni."

Ta ce, "Ahai! In cuɗa ki, shee ! Za ni gidan ɗan yaron, shi ne zan tsaya in cuɗa ki, sosai?" Sai ta fice.

Tana tsaye daga nan sai ga Maiwa, sai ta taho, ta ce, "Don Allah, yarinya, zo ki cuɗa ni."

Ta ce, "Ahai! In cuɗa ki, ni da ake zuwa gidan yaro ni ne zan tsaya in taɓa wannan baya rababbiyar tsohuwa."

Ta ce, "Allah ya sawwaka."

Ta ce, "To," ta kyale ta. Tana tafe.

Sai ga shinkafa. Shinkafa ta ce, "Da Allah, baiwar Allah, zo ki -"

Ta ce, "Don Allah zo ki cuɗa ni."

Ta ce, "Me? Ahai ! In cuɗa ki in kwalliya ta haka in zauna in taɓa jikinki. Allah ya kiyaye." Ta wuce. Da shin - da Alkama da Aburo da Acca duk ba wanda ya tsaya ya cuɗa tsohuwar nan.

¹⁰ Told by Dije, a woman of about 35 years of age on 30 April 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

To, sai Burtuntuna. Ta taho, duk a dawa ita ce mummuna. Sai ta ce, "Don Allah, 'yammata, zo ki cudfa ni." Sai ta ce, "To." Tana cudfa baiwar Allah sai baya ya burme.

Sai ta ce, "Wai! Sai ta ce, "Mene ne?"

Ta ce, "Na shiga uku bayanki ya burme."

Sai ta ce, "Ba kome. Me kika gani?"

Ta ce, "Na ga dan kwatashi."

Ta ce, "Dauko," ta ce, "Dauko shi, me kika gani?"

Ta ce, "Na ga wani dan kwatashi a ciki."

Ta ce, "Dauko shi."

Da ta dauko shi kwatashin nan ba abin da yake ciki zinariya ne, kuffa ne, azurfa ne, kante ne dai, babu irin abin da babu a cikinsa.

Ta ce, "Rufe". Ta ce, "Kin gani?"

Ta ce, "I."

Ta ce, "Allah ya yi miki albarka. Allah ya raba ki da duniya lafiya." Ta ce, "To gurin dan yaron, kin san sunansa?"

Ita ko ko suttura babu duk da auduga ta like jikinta. Ta ce ba ta san sunansa ba.

Ta ce, "To, sunansa Daskin Daridi." Sunansa ke nan mutumin amma ana ce masa Danyaro. Ta ce, "To, in kin je Daskin Daridi za ki ce."

Ta ce, "To, na gode." Sai yarinya ta kama hanya ta tafi. Sai da suka je, sai Gero ya ce,

"Assalan salan, dan yaro,
Assalan salan."

Ya ce,

"Wane ne nan yake?
Assalan salan."

"Geronka ne, dan yaro,
Mai kunu da dafi."

“Na ji naka suna yarinya,
Fadi nawa suna.”
“Ban sankan ba, dan yaro,
Ban sankan ba.”
“Ba ki san ni ba, yarinya,
Koma da baya ki sha kuka.”

Sai Gero ya dawo, sai ya fashe da kuka. Sai dawa ta tafi, sai ta zo, ta ce,

“Assalan salan, dan yaro,
Assalan salan.”
“Wane ne nan yake
Assalan salan?”
“Dawarka ne, dan yaro,
Mai tuwo da dadi.”
“Na ji naki suna yarinya,
Fadi nawa suna.”
“Ban sankan ba, dan yaro,
Ban sankan ba.”
“Ba ki san ni ba, yarinya,
Koma da baya ki sha kuka.”

Sai ta koma, sai ta fashe da kuka. A'a ! Shinkafa haka, acca haka, taliya haka, kai ! Duk
ba wanda ka - ya fadi sunan dan yaro. Sai Burtuntuna ta taho.

“Ke, Burtuntuna, gidan uwar wa za ki? Mu ma da muke kyawawa, da muke da kyau,
muke da abin ado mu - mun kasa fadar sunansa, ke za ki fadi nawa suna?”

Sai ta ce, “To, ku bari dai. Ni ma in je in fada.” To, sai ta tafi.

Assalan salan, dan yaro,
Assalan salan.”
Ya ce, “Wace ce nan take
Assalan salan.”
“Burtuntunarka ce, dan yaro,
Mai tuwo da gardi.”
“Na ji naki suna, yarinya,
Fadi nawa suna.”

“Daskin Daridi, dan yaro,
Daskin Daridi.”

Sai ma sai ya ce,

“Bude shigo, yarinya,
Bude shigo.”

Sai ta bu - bude kofa - ka ga ta fadi sunansa, ko? - sai ta shiga.

Sai wannan yana, “Ni ne murhunki.”

“Ni ne baiwarki.”

“Ni ne dan aiken ne.”

Sai aka rufe Burtuntuna sai ta shiga. Ba shi ke nan fa? Sai aka d'aura musu aure. Da acca da aburo da shinkafa da komai sai suka zama da dan aikenta da dan girikinta da barorinta.

Kurunkus dan kan bera. Ba don Gizo ba da na yi karya, da ma karyar na girgira ba.

Tatsuniya ta 11: Ta Kitse¹¹

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta

Storyteller: Wata 'yar tsohuwa ce dai tana zuwa tsigar tafasa kullum kullum. Ta je tana tsego tafasa. Sai wani gida da shannunsa suna kiwo. Sai rannan wani ɗan marakinsu ya kusa mutuwa. Suna ta jiyya sai suka ce, "Kai mu wannan kar ya mutu mana a gida ya sa gidanmu ya dinga ɗoye sai suka wurgo shi ta kan katanga. Ita ko 'yartsohuwan nan kullum tana zuwa tsigar tafasa sai ta gan shi yana dan numfashi ɗif-ɗin-ɗif kaɗan kaɗan.

Sai ta ce, "Ni dai bari in ɗauka. Ai ba'a jeho da mai rai in ba gani aka yi ya mutu ba. Wannan ɗaukar alhaki da yawa yake." Sai ta kinkimo ɗan sa ta kawo shi gida. Ta yi masa wanka, ta wanwanka masa jikinsa. Kullum kullum tana ba shi abinci tana ba shi magunguna, sai ya fara ɗan kawo numfashinsa kaɗan kaɗan har ya isa ɗauri. Ta ɗaure shi yana girma yana girma. Aka je aka yi wa mutanen tsegumi.

"Ku kun yarda dan marakinku. Ga shi can. Tsohuwar can ta dauke ta ɗaure a gidanta. Ga shi can. Sai girma yake yi."

Suka ce, "Rabanta ne mu dai."

Sa ya zama duk garin nan ba mai girman san nan.

Sai rannan Gizo ya zo yana bara, "Allazi wahidin."

Ta ce, "Kawo kokonka."

Ta zuba masa tuwo. Da dai ya ga san nan sai ya yadda kwanon tuwo ya zura da gudu ya je ya faɗi gaban sarki.

"Sarki, sarki, kunnenka nawa?"

Ya ce, kunnena biyu."

¹¹ Told by Binta, a woman of about 20 years of age on 21 July 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

“Kara biyu ka sha labari. In ba gidanka ba gidana.”

Ya ce, “To mene ne?”

Ya ce, “Na gano wani duk garin nan ba mai girman san. Ka hada ni da fadawa, a je a taho da san nan.”

Ya hada su da fadawa suka zo. Aka yi aka yi sa ya kwantu ya ki kwantuwa.

Sai aka ce, “To, a mari Gizo ko a mari ‘yar tsohuwa. “Sai aka ce a mari ‘yar tsohuwa. Ta ce,

“Kwantu kwantu ye turke,
Abu kaƙan sai -
Sarakan bana kwaɗayi gare su.
Abu kaƙan sai a kai ka fada.
A kai ka har sarki.

Ya ce, “Me ka ce, Gizo?”

Na ce, “Daga ba gidanka sai gidan ‘ya’ yanka.”

Sai ya kwantu. Suka yi suka yi ya fito waje. Ya ki fitowa.

Sai suka ce, “A mari ‘yar tsohuwa ko a mari Gizo?” Aka ce a mari ‘yar tsohuwa. Sai ta ce,

“Tafi, tafi ye turke,
Sarakan bana kwaɗayi gare su.
Abu kaƙan sai a kai ka fada,
Har gaban sarki.”

Sai sa ya tafi. Aka taho da shi kofar gidan sarki. Har an bar ‘yar tsohuwa a gida aka ce to dole said a ita dan in ba da ita ba wannan san mai gaddama. Aka taho da ita har gidan sarki. Aka yi aka yi a yanke san nan ya ki.

Aka ce, “Wa za’a mara? A mari Gizo ko a mari ‘yar tsohuwa?” Aka ce, “A mari ‘yar tsohuwa.” Ta ce,

“Yanku, yanku, ye turke,

Saranka kana kwadafayi gare su,
Abu kadfan sai a kai ka fada,
A kai ka har gaban sarki.”

Sai sa ya yanku.

Aka ce, “Me kike so a ciki?”

Ta ce, “Kan za’a ba ni da kayan cikin za’a ba ni.”

Aka ba ta kayan ciki. Ita don bakin ciki da ta zo sai ta ajiye shi a gida ko kula shi ba ta yi
ba. Ta ce ta rube ta zubar.

“Ni ba abin da zan yi da shi.”

Sai kayan cikin nan suka zama ‘yammata zuka zuka. Da man ‘yar tsohuwa ta tafi
yawonta kan ta dawo su aikace mata gidanta su share mata gida su yi mata girki. Ran nan ta tafi
sai ta zo ta labe.

Ta ce, “Da man ku kuke mini wannan aiyukan. Ku ko ina na same ku?”

Suka ce, “Ai kin ji kin ji san nan ne. Kina son nan aka zo aka yi miki fin karfi. To abin da
aka ba ki shi ne muka zama haka.”

Ta ce, “To shi ke nan.”

Ana nan ana nan sai Gizo ya sake dawowa.

“Allazi wahidin.”

Ta ce, “Kawo kokonka,” ta ba shi tuwo. Da ya ga ‘yammatan nan sai ya yadda kwanon
tuwon nan ya gudu.

“Sarki, sarki kunnenka nawa?”

Ya ce, “Kunnena biyu.”

“To kara biyu ka sha labara. In ba gidanka ba gidana.”

Ya ce, “Me ka ce, Gizo?”

Ya ce, “Daga ba gidanka ba sai gidan ‘ya’yanka.”

Ya ce, "To shi ke nan."

Ya ce, "Na gano wasu 'yammata duk garin nan ba mai kyansu."

Ya ce, "A'a Gizo."

Ya ce, "Allah ko ka hada ni da fadawa in je kawo maka su."

Sai aka hado su da fadawa. Aka je gidan yartsohuwan nan.

Aka ce, "Ga bako ina sallama. A kawo mar ruwa ya sha."

Sai ta ce, "To."

"Ke Ta Tumbi, Ta Tumbi,
ɗebo ruwa ki kai wa bakon
da ke waje."

Ta ce,

"Ahai ahai,
Na yi kwalliya
In ɗebo ruwa,
In kai wa bakon
Da ke waje.
Ahai ahai,
Ga Ta Hanji, Ta Hanji."

Ta ce,

"Ke Ta Hanji, Ta Hanji,
Ki ɗebo ruwa
Ki kai wa bakon
Da ke waje."

Ta ce,

"Ahai ahai
Na yi kwalliya a ce
In ɗebo ruwa in kai wa
Bakon da ke waje?"

Ta ce,

“Ke Ta Saifa, Ta Saifa,
Debo ruwa ki kai wa
Bakon da ke waje.”

Ta ce,

“Ahai ahai
Na yi kwalliya
In debo ruwa
In ka iwa
Bakon da ke waje?”
Ga Ta Kitse, Ta Kitse.”

Ta ce,

“Ke Ta Kitse, Ta Kitse,
Debo ruwa ki ka iwa
Bakon da ke waje.”

Sai Ta Kitse ta tashi ta debo ruwa ta dauko ruwa ta kai wa bako. Za ta ba shi ruwan nan sai suka yadda ruwan suka sunkuce ta. Ba su zo ko ina ba sai gaban sarki.

Suka ce, “Ga ta.”

Duk a cikin matan sarki daman ba mai kyanta.

Sai Gizo ya ce, “To kar fa ta yi girki, kar ta yi girki. Kitse ce ita sai ta narke.”

Sai ya ce, “To shi ke nan,” ya je ya gaya wa matansa. Ya ce, “kun ga mata nan na samu. Kar ta shigo rana. Duk komai da komai idan gaya mata.”

Suka ce, “To shi ke nan.” Sai da sarki ya fita suka dinga. Tifdejan, sai ka ce mu ne bayinta. A kawo mana mace mu zo mu yi mata kome. Ai yasin ba za mu yi mata ba. In dai kana nan mu yi mata na ganin ido amma in ba ka nan dole ta fito ta yi aikinta.

Sai ran nan sarki sun tafi yaki. Sai aka ce da ita, “Yau sai ki fito ki girki. Ko kullum mu za mu dawwama yi miki girki?” Ta fito rana ke nan ta fara aike aike duk sai ta narke ta bi ruwa. Sai wani tsuntsu ya tafi da gudu da ya tafi yana

“Sarki sarki,

A mai da yaƙi baya.
Ta Kitse ta narke,
Ta narke ta zama
Gulbin tsakar gida.”

Ba su ji ba shiru.

“Sarki sarki,
Amai da yaƙi baya,
Ta Kitse ta narke,
Ta narke ta zama
Gulbin tsakar gida.”

Sai a kunnen sarki. Ya ce, “Ku yi tsit mu ji. Na ji wani abu.” Ya kuma cewa,

“Sarki sarki,
A mai da yaƙi baya,
Ta Kitse ta narke,
Ta narke ta zama
Gulbin tsakar gida.”

Sai ya ce, “A juyo da baya.”

Suka doso da gudu da gudu. Dosowan nan da za su yi duk sai suka ga Kitse malalalalala a tsakar gida duk ya narke. Duk aka dinga yayyafa mata ruwa aka yayyafa ruwa. Sai mace ta tashi.

Ya ce, “To ku kuma duk. Me ake da mikiyi? Da man ba kwa faunar ta.” Duk sarki sai ya sa aka yanke kan mutanen nasa. Ya zauna da Ta Kitse.

Kurunkus dan kan barya! Ba don Gizo bad a na yi karya daman karya na zuzzuka.

Tatsuniya ta 12: Dan Kutungayya II¹²

Storyteller: Ga ta nan ga tan an ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Wata mata ce dai tana da yara tara. Shi ke nan. Sai suka ce za su yawo.

Sai ta ce, "To, shi ke nan." Ta hada masu kaya. Sai suka ce za su wajen mata ana ce da ita, "Gutsunniya ce. Za mu kitso."

Sai ta ce, "Ai kuka je cinye ku za ta yi."

Sai suka ce, "A'a, ba za ta cinye mu ba ne."

To sai ta ce, "sai kun dawo."

Shi ke nan. Sai tana da ciki da ma. Sai dan sai ya ce, "Iya ba za ki haife ni ba?"

Sai ta ce, "Kai ! kai ! kai ! dai za ka haife kanka da kanka?"

Sai ya haife kansa da kansa.

Sai ya ce, "Iya ba za ki yi mana wanka ba?"

Sai ta ce, "Kai ka haife kanka da kanka, kai za ka yi wanka."

Sai ya ce, "To, iya, ba za ki dinka mani riga da wando ba?"

Sai ta ce, "Kai ka yi komi naka, kai ka dinka."

Sai ya dinka. Sai ya ce, "Iya, to, zan bi su 'ya'yana. Yanzu in ba bi su ba sai an cinye su.

Ni kuma in na bi su ba a cinye su ba."

Shi ke nan. Ta ce, "To, kai, sai ka dawo."

Sai ya tafi, sai ya same su a hanya. Sai yana ta - ta cewa "Su 'ya'ya, ku tsaya mani, su 'ya 'ya ku jiraye ni, su 'ya'ya ku jiraye ni.

Sai suka tsaya, suka ce, "Kai, daga ina?"

¹² Told by Gambo, a 13 year old girl on 20 July 1981. Location: a house in Sarari Quarters, Kano Old City.

Sai ya ce, "Ni kanenku ne."

"Babu mace da ta haife gu bai cin awo uku."

Sai suka ce, "To, koma gida."

Sai ya ce, "A'a, sai na bi ku. In ban bi ku ba cinye ku za a yi."

Sai ya ce - sai suka ce, "I, ka koma cinye mu din, koma, ba za mu da kai ba."

Shi ke nan. Sai ya makale, sai ya zama gora, ya makale a rigan uwansa. Shi ke nan. Da suka je suka yi sallama a gidan Gutsunniya.

Ta ce, "Maraba da latse-latse, za mu sha romo a gidan nan."

Shi ke nan sai ta ce, "Duk ga daki." Sai suka shiga.

To ita dama tana da 'ya'ya tara mata. Shi ke nan. Da dan autanta guda daya, ta cikan goma.

Sai ta ce, "Kowa ya zabe mace. Kowa sai ya zabe mace." Sai ta ce, "To, kai dan auta ga yar autana." Sai suka je su kwakwanta a daki.

Sai ya ce, "Ai a gindin murfu nake kwana."

Sai ta ce, "To, kwanta."

Shi ke nan, shi ke nan. Sai da dare sai ta fito da wuka, tana kirkan, kirkan.

Sai ya ce, "Umhu."

Sai ta ce, "Mene ne? Mene ne dan iya?"

Sai ya ce, "Ni dai sako bakin ruwa nake so."

Ta je tana debo ruwa, tana debo sako bakin ruwa, tana debo, ta debo. Ta wanke kafin ta dafa gari ya waye. Duk suka tashi. Da wannan daren ya yi ta ce, "A'a, an yi ibiliccin da wannan. Shi ke nan. Wani dare ya yi.

Sai ya ce, "A'a, ai a gindin murfu nake kwana."

Sai ta ce, "To, shi ke nan."

Can dare ya ji wuka kirkin, kirkin.

Sai ya ce, "Umhu."

Sai ta ce, "Mene ne?"

Sai ya ce, "Ni dai ruwa nake so a debo mani a kwando."

Tana ta tafiya tana debo ruwan. Idan ta je ta debo kafin ta kawo ya zube, ta koma har gari ya waye. Shi ke nan. Sai ya tashi, sai ya yi haka, ya kulle daki, sai ya yi haka, sai ya ce, "To, duk ku fita ta nan har dakin uwan za ku je."

Shi ke nan. Sai suka tafi. Sai suka ce, "To, taho."

Sai ya ce, "A'a, ni kuwa ba ni nan gurin."

Shi ke nan. Duk sai ya tube kayan mazan, sai ya sa ma matan nata, kayan matan sai ya sa su 'ya'yan nasa. Shi ke nan, dame. Sai ta tashi, sai ta kama 'ya'yan nata guda tara da ta ga kayan maza duk sai ta yanka su, duk sai ta yayanka su. Da ta ce da 'yar autan, "Tashi, ki je, ki tashe su. Kai, zamu sha romo, na yayanke shegun." Shi ke nan. Sai ta zo, ta ce, "Ai, duk nata, na tattashe su, duk jinni na gani a wuyansu."

Shi ke nan. Gutsunniya ta zo ta sa ihu, ta ce, "Shi ke nan. Sai na rama."

Sai ta tashi ta je ta zama kogi a garin. Sai Dan Kutungayya ya ce, "Kin gani ni ne Dan Kutungayya, na fada maki ba yarda, ba yarda za ki rama"

Sai ta ce, "Zan rama."

Shi ke nan. Sai suka je, da suka je sai ta zama kogi.

Sai ya ce, "To, kun gani wata Gutsunniya zata zama kogi.

Kada yaron da ya shiga kogi."

Sai suka ce, "Kai wani yaro da camfan-camfan tsiya kake. Ga kai dan karama ne da kai."

Shi ke nan. Sai yaran nan suka shiga kogin, yaran sun shiga cikin kogi. Sai kogi ya - ya tashi, ya tafi da su.

Sai aka ce, "Dan Kutungayya, Don Allah, don Annabi! Dan Kutungayya! Ka je ka nemo taimako."

Duk ta tafi da 'ya'yan.

Ya ce, "Ba ku ne dai na ce kada ku bar su su shiga kogin ba. Kun ce ni yaro karami sai camfe-camfe."

Shi ke nan, sai dama, sai ya ce, "Bari dai na bi."

Sai da ma, da ya tashi, da ya tashi zuwa sai ya zama saniya. Da ya tashi zuwa sai ya tashi ya zama - da ya zo ya zama saniya, ya zama saniya.

Sai ta ce, "To, kowa dai duk ku dafa tukunan ku. Duk ku sa tukunan, ku dafa. Ku gina tukunanku da zan daddafa ku a ciki."

Kowa yana dafawa, kowa yana daf - yana yin - yana sa sa, kowa yana yin tukunansa. Shi ke nan duk sun kikkife ta. Tana ta - suna jira ta bushe, ta dafa su. Shi ke nan. Sai Dan Kutungayya ya zama dan maraki, duk sai ya shiga ya farfasa tukunan.

Sai ta ce, "Ku karda wannan, wannan dan marakin can bayan daki, bayan gari."

Suka bi shi, suna jifa, suna duka. Sai da ya zaman bayan gari, suka je bayan gari, sai ya zazzage, ya zama mutum.

Sai ya ce, "Kun gani, ni ne Dan Kutungayya. Duk ku yi kashi da fitsari, ku zo mu guda gida."

Shi ke nan. Duk suka yi kashi da fitsari, sai suka gudu. Sai Gutsunniya sai ta zo ta ce, "A'a, yaran nan ban gan su ba." Sai ta ce, "Ni dai ba zan bar su ba." Sai ta ce, "Ku su yaran nan!"

Sai suka ce, "Na'am. Ga mu nan, ga mu nan."

"Ku su yaran nan!"

"Ga mu nan, ga mu nan."

Kashi da fitsari ne, duk sun yi kashi na fitsari, ya bushe.

Sai ta ji kiran ta ce, "Dan Kutungayya ne."

Sai ya ce, "To, kin ga ni ne Dan Kutungayya. Na kwata maki ba yarda za ki rama ba."

Sai ta ce, "To, shi ke nan. Zan rama."

Shi ke nan. Sai ta tashi, sai ta je, ta zama dabinuwa.

Sai ya ce, "To, ku gan Gutsunniyan nan. Za ta - ta zama dabinuwa. Kada ku zo gurin nan. Shi ke nan, kada ku hau."

Sai ta - sai suka ce, "Kai, yaron nan dan karami sai camfe-camfe tsiya."

Sai ya ce, "To, shi ke nan."

Yaran suna - aka daudfaure yaran. Duk da aka daudfaure yara sai wani shege sai ya tsinke a cikinsu. Sai ya je ya gutsuro dabino ya ji da zaki.

Sai wannan ya ce, "Ya wannan masa, ya masa, ya wannan masa, ya masa." Duk sai wannan ya ce, "Kwance ni." Wannan ya kwance wannan. Wannan ya kwance wannan. Duk suka hau kan dabinuwa. Sai dabinuwa sai kawai ta tashi da su ta kai gidan Gutsunniya ta ajiye. Da ta kai gidan Gutsunniya ta ajiye, da ta kai gidan Gutsunniya ta ajiye.

Ta ce, "To, shi ke nan. Yanda ya bari 'ya'yana sai da suka yi maiko sa'an nan ya sa, ya sa na yanka su. Ku ma sai kun yi maiko zan yanka ku."

Sai ya - sai Dan Kutungayya ya tashi, sai ya je, ya zama Dan Kutungayya ya tashi.

Sai aka ce, "Dan Kutungayya, don Allah, don Annabi! Ka je ka nemo mana taimakon 'ya'yan nan."

Sai ya ce, "Ba ni ne na ce kada su hau duk sun ce - sun ce ni yaro dan karami sai camfe-camfe tsiya ba?"

Sai ya ce, "To shi ke nan." Sai ya zama malami. Sai ya zama malami tukur tukur tukur. Ga shi da sandansa da 'yar butar ruwansa. Yana tafiya, yana zobiya ido, zobiya ido, sadaka don maigirma. Sai ya shiga gidan wani Gutsunniya.

Sai ta ce, "Malam, me ya sa bakin ciki gare ka?"

Sai ya ce, "Umhu. Ke bari dai, bari dai, kyalle ni, kin ji.

Bakin ciki ya cika gare ni.”

Sai ta ce, “Lafiya dai?”

Sai ya ce, “Allah dai ya tsine Dan Kutungayya. Wani yaro ne dai Dan Kutungayya. Allah zai tsine Dan Kutungayya.”

Sai ta ce, “Af! Ni ma Dan Kutungayya abin da ya yi mani. Ka ga ‘ya’yana guda tara, ni ba da shi ma su ba.”

Sai ya ce, “Wato, ni malami ne. Ina da ‘yan makaranta da yawa kuma ni ga ni maye. Kullum sai in dinga cin ‘ya’ya ina cin ‘ya’ya fiye da talatin. Amma Dan Kutungayya tsinanen yaron nan.” Sai ya ce, “Ni maye ne. Shi ya sa aka kore ni daga garin.”

Sai ta ce, “To, shi ke nan. Ni ma maye ne. Na sami namijin aure. Sai yanzu na sami namijin aure.”

To, yana murna, sai ya ce, “To.” Sai ta ce - sai ya ce, “To.”

Sai ta ce, “za mu yanka wannan yara.” Sai ta ce -

Sai ya ce, “A’a. ki bari sais un yi maiko. In sun yi maiko muna zuwa, muna zuwa noma da su, in suka yi maiko. Sa ‘an nan sai mu yanka su.”

Sai ta ce, “To, shi ke nan.” Haka aka bari, haka aka bari.

Suna zuwa noma, kullum suna zuwa noma tana binsu, tana nan ko za ta gan Dan Kutungayya ne? Kullum haka, sai dai ranar dab a ta bi su ba. Sai suka yi noma, sai suka ce -

Sai ya ce, “To duk ku zoji, ku yi kashi da fitsari mu gudu. Kun gani ni ne Dan Kutungayya.”

Suka yi kashi da fitsari, suka gudu.

Sai ta ce, “Ka! Har yanzu malam dare ya yi bai zo ba.” Sai ta ce, “Bari dai in nemo su?”

Shi ke nan. Ta fito ba su. Ta kira, “Ku su yaran nan!”

“Ga mu nan, ga mu nan!”

“Ku su yaran nan !”

Ga mu nan, ga mu nan !”

Kashi da fitsari ya bushe.

Sai ta ce, “Wato, shi ke nan.”

Sai ya ce, “Ki gani ni ne Dan Kutungayya. Na kwata maki duk ba yarda za ki rama ba.

Sai ta ce, “Zan rama ne.”

Sai ta tashi, sai ta je, ta zama kwararriyad karuwa. Ta je gindin tarofi, ta tafi da dan kuntacenta, ta ajiye.

Ta ce duk wanda ya bugo wannan kuntacen shi ne mijinta.

Shi ke nan, sai baban Dan Kutungayya kowa ya zo ya jefa bai samu ba. Sai dai baban Dan Kutungayya da ya taso, yana jefas da kawai sai ta buge.

Sai ya ce, “Baba ka gani kada ka aure ta. Gutsunniyan nan ce.”

Ya ce - ya ce, “Sai na aure ta.”

Ya ce Dan Kutu - “Baba wannan fa Gutsunniya ce.”

Sai ya ce, “Sai na aure ta.”

Da ya aure ta, duk dama yana zamansa. Sai da ya je dakinta sai dare ya yi bai fito ba. Safiya dai ta yi, bai fito ba.

Sai ana cewa - matan nasa suna ce, “Ai kwanan daki amariya ne. Shi ya sa bai fito ba.”

Shi ke nan sai Gutsunniya nan kuwa ta kwakwale masa idanuwa guda biyu, ta gudu da shi. Shi ke nan, sai aka buɗe, sai aka gani babu idanuwa.

Sai aka ce, “Dan Kutungayya, don Allah don Annabi! Dan Kutungayya ! Ta ciro wa ubanka ido.”

Sai ya ce, “Ai! Baba na ce kada ka aure ta. Gutsunniya ce. Ka ce, ‘A’a.” Sai ya ce, “Amma na san dabara da zan yi.”

Sai ya - sai ya zama 'yar Fulani. Ya dauki gora ya yi katon ciki da nonuwa. Ya dauko, ya dauko kayan nono da kayan Fulani.

Shi ke nan. Sai yana dinga cewa, "A sayi nono da mai ! A sayi nono da mai!"

Sai ya sauka gidan Gutsunniya. Sai ta - sai ya zauna, sai ta zauna, sai Dan Kutungayya sai ya zauna.

Sai ta ce, "Lafiya kuwa mai nono?" Sai ta ce, "Umhu. Wannan tsinanen Dan Kutungayya Allah dai ya tsine Dan Kutungayya. Ina samu saniyata, ina tasan nononta, tsinanen Dan Kutungayya ya kwakwale mani idanuwanta."

Sai ta ce, "Ahaf! Taho. Don ma ya kwakwale maki idon shaniya." Sai ta ce, "Bari ki gani. Kin gani 'ya'ya na buntusu, ya sa ni guda tara, guda tara. Amma ga idanun ubansa na kwakwalu, ga shi ki je, ki samo kutan bakin tsari ki goga a idanun sai ki sa wa saniyan taki."

Shi ke nan. Sai ya ki tatsuniyanta. Sai ta ce, "Haka za a yi."

Sai da Dan Kutungayya ya salaka bakin kogi, sai ya zazzage kayan jikinsa. Sai ya fa tube wannan gora, sai ya ce, "kin ga ni ne Dan Kutungayya. Na kwata maki ba yarda za ki rama ba."

Shi ke nan. Ta ce, "Ahaf! zan rama dai."

Sai ya je ya sa ma uba nan nasa idanuwan.

Shi ke nan. Sai ta je ta zama godiya, ta zama godiya. Kowa yana hawa bata - bata baci, kowa yana hawa bata baci. Sai Dan Kutungayya ya hau kan godiyan nan da aniya. Sai ya hangayo, sai ta - sai godiyan ta tashi kartan kartan. Sai ta je ta zuba shi a rami. Daman ta yi ramin. Da ta saka shi a ramin sai ta ce da 'yarta, "Zauna nan gurin, yanzu nan na je na dawo." Ta debo masara. "Zan yagalgallo in zuba masa shegen ya mutu in huta." Shi ke nan. Ta ce, "To."

Sai Dan Kuntungayya ya dinga diba kasa yana ci kurus, kurus.

Sai ta ce, "Yaya Dan Kutungayya, me kake ci?"

Sai ya ce, "Zauna nan. Kasa aka, kaya aka zube mani nake ci."

Ta ce, "Don Allah, Dan Kutungayya, gaya mani."

Sai ya ce, "Sai dai za ki ajiye zanenki, ni ki shigo kina ci, ni kuma in dinga ji."

To, shi ke nan. Ta shigo, shi ya fito. Ta ya bar zanenta sai ya dan kwatantana. Sai ta debo ya yi, ta ce yana ciki?

Sai ya ce, "I." Wallahi yana ciki. Yana ciki. Aka babaka ya yi, aka babaka ya yi, ta zuba kalanzudi ta zuba wuta.

Yar - tana cewa, "Iya ni ce!"

Tana cewa, "Iyan uwaki."

"Iya ni ce!"

Tana cewa, "Iyan uwaki! Ke ma don ke ma uwaki?"

Shi ke nan. Sai ta kone, sai cikin ya yi bindiga. Sai Dan Kutungayya sai ya tashi, sai ya - sai ya yasda wannan zanen.

Sai ya ce, "Ni ne Dan Kutungayya! Na kwata maki ba yarda za ki ta ba roma ba!" Sai ta fada cikin ramin, ta mutu.

Kurungus!

Tatsuniya ta 13: Dan Barebari da Matansa¹³

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Da Dan Barebari da Dan Yarbawa da Dan Kanawa aka haife su guri ɗaya, suka girma wuri ɗaya, suka tashi, sun zama samari. To sai suka haɗu guri ɗaya suka yi shawara. Dan Barebari da Dan Yarbawa ya ce, “Ni abin da nake so Allah ya ba ni in zo gidan sarki, in tarar da sarki in kawo mishi abincin sa, ya ce ɗauki Dan Yarbawa na ba ka in ce na gode Allah.” Dan Kanawa ko ya ce, “Ni ba abin da nake so sai in je gidan sarki in tarar da sarki da rigarsa fara da baka da dokin nan nasa. Za shi kilisa ya tube ya ba ni, ya ba ni har dokin nan ni kuma da na gode Allah.”

Dan Barebari ya ce, “Kai ba ku iya ba ni ko da Allah zai sa in je gidan sarki in sami matar sarki na aura ni ko bari na ya cika.”

Shi ke nan su ukun nan sai suka yi shawara a haka. Dan Yarbawa ya kama hanye sai ya tafi gidan sarki. Da ya shiga gidan sarki sai ya zo kofar gidan sarki sai ya zauna. Ana zauna, sai aka ce, “Me kake nema, me kake nema? An kawo akushin sarki da maida nama da tantakwashi. Sai ya ce, “Nyunwa nake ji. Tun safe ban ci abinci ba.”

“Kai tafi daga nan ka ba mu guri, kai tafi daga nan ka ba mu guri.”

Sai sarki ya ce, “A’ a kyale shi ai na Annabi yake nema. A ɗauki abincin nan a ba shi.” Sai aka ba Dan Yarbawa. Dan Yarbawa da ya tashi sai ya tafi da tuwon.

To Dan Kanawa shi kuma ya tashi sai ya zama kuturu. Da ya zama kuturu sai ya tafi gidan sarki, yana jan gindi, yana jan gindi rana tana dukansa. Sarki an haɗa mashi farad a baka

¹³ Told by Dije, a woman of about 35 years of age on 30 April 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

da dokinsa fari, ya yi kwalli a haɗu a jikansa. Sai kuturun ya zo yana jan gindi gaban sarki. Sai aka riƙa a doke kuturun nan a harbe kuturun nan.

Sai ya ce, "Haba jama'a. Ba ku ga yadda Allah ya yi da shi ba? Wanda mutumin da babu hannu babu kafa yaya za'a yi a doke shi?" Sarki sai ya sauka daga kan dokin nan ya tube rigarsa da wandonsa da 'yarciki da talama, ya sa wa almajarin nan. Aka ɗauki almajiri aka ɗora kan doki ya ce a je gida, ya ce a je gida a kai mishi har gida.

Shi ke nan sai Dan Barebari kuma ya taho, da ya zo shi ma sai ya zo kofar gidan sarki, ya zama almajiri da ƙoƙo. Ana yi wa sarki fadanci.

"Kai me zaka yi a nan? Kai me za ka yi a nan?"

Sai ya ce, "A'a ku bar shi mana ai bawa ne kamar ku."

Sai ya ce, "Ranka ya ɗaɗe, abinda nake so, ina so in maka ciyawa."

Sai ya ce, "To shi ke nan, shigo ka zauna."

Shi ke nan sai yana wa ciyawar doki ta sarki, har sami shiga gurin sarki. Sarki kuwa yana da mace 'yar Sarkin Ruwa. 'Yar sarkin Ruwan nan tana sonsa fiye da yanda ba'a zato. Sai ta ce, "Dan Barebari, Dan Barebari, ni dai ina sonka."

Sai ya ce, "Haba. Wance ni baran gidanku don ciyawar doki. Zaki ce kina sona?"

Ta ce, "Ni dai ina sonka?"

Ya ce, "To shi ke nan. Ni ma ina sonki. To yaya zamu yi mu fita cikin wannan gida?"

Sai ta ce, "Ni ina da asirin da zan maida ke mulmula kasha ni zan zama kurgunguma in riƙa mulmula ki har mu fita." Sai ta ce, "Shi ke nan."

Suka shirya tafiya, sai ya shafa mata wannan magani sai ta zama kashin doki shi kuma ya zama kurgunguma irin kwarin nan da ake faɗa, ya ɗinka mulmulawa ya ɗinka mulmulawa suka je har wurin sarki, suka bi ta rigar sarki, ana cewa wani ƙwaro ne nan a kasha shi, a kasha shi.

Ya ce, "A'a kada a kasha shi, ai wannan bawa ne na Allah, a jefar da shi waje da abincin sa abincinsa kashin doki."

Sai aka wurga shi waje tare da abincinsa. Shi ke nan sai suna tafiya. Sai suka tafi dokar jeji sai suka ga 'yar tururuwa. Tana kofar gidan ubanta duk tururuwa ta rufe ta. Sai ta ce, "Dan Barebari ina zaka?"

Sai ya ce, "Ai za ni yawon duniya."

Ta ce, "Dan Barebari, ba don kana da mace ba da na bi ka." Taho mu je."

Ita ma sai ta nafo kujera na sarauta suka je. To shi ke nan sai suka je dokan daji, sai ga 'yar sarkin Daji, ga giwa, ga bauna, ga damisa, duk suna yi mata fadanci.

Ta ce, "Ah, Dan Barebari, Dan Barebari, ina zaka?"

Ya ce, "Zani yawon duniya."

Sai ta ce, "Ah, da ba don kana da mace ba da na bi ka."

Sai ya ce, "Ah ai namiji na mace hudu ne. In zaki taho mu je."

Ita ma sai ta nafo kujera. Ba mata uku ke nan ba ku amsa mana. Shi ke nan sai suka tafi. Suka shiga dokar daji suka shiga cikin gari sai suka tarar da 'yar shehun Malanci. Tana yin leke sai ta ce "Dan Barebari, ina zaka ne?"

Sai ya ce, "Zani yawon duniya."

Sai ta ce, "Yi shiru, Dan Barebari. Ba don kana da mata uku ba da na bi ka."

Sai ya ce, "Ah ai ni na mace hudu ne. In zaki taho mu je."

Duk su hudun nan, wannan yana wane wannan, a ce wannan ana wane wannan. Sai ya tafi can dokar daji sai ya yi gida sai ya saka su. To akwai wata rijiya cikin gari. Yana zuwa daukan ruwa.

Sai Gizo yace, "To ni ko mutumin nan. Sai na bi na ga inda mutumin yake bullowa, kullum yana zuwa rijiyar nan daukan ruwa. Sai Gizo ya biyo shi a hankali, a hankali. Sai ya zo

gidan Dan Barebari. Ya ga mata kamar Larabawa kamar dai 'ya'yan nan naka dai yanda ka san su. Ya biyo su ya gan su. Sai ya koma ya ce, "Sarki, kunnenka nawa?"

Ya ce, "Biyu."

Sai ya ce, "Kara biyu ka sha labari. Na ga mata masu kyau, da uban ubanka bai taba gani ba."

Sai, "Mhm? Me ka ce?"

Sai ya ce, "Na ga mata da uban ubana bai taba gani ba." Ya ce, "Amma a hada da da mutane mu je."

Sai ya ce, "To," sai aka hada shi da bayi suka je sai suka gano mata sai ka ce 'ya'yan Larabawa, wannan tana wane wannan tana wane wane wannan. Sai suka zo suka fada wa sarki.

Sai suka kuwa wannan mutum yaya za'a yi a kashe shi. Sai aka ce, "Ai rijiyar nan yake zuwa ya yi ban ruwa. Akwai zoben sarki na zinariya, a ba shi in ya zo diban ruwa, sai a takuƙa zoben nan ya fada rijiya. Ita kuma rijiyar nan ba'a taba ganin gabanta ba. "Sai a ce ya shiga ya dauko. Shi ke nan aka yi wannan magana sai aka taho da zobe. Da Dan Barebari ya zo daukan ruwa sai aka rinka cewa, "Ga zoben sarki. Wannan ya kalla ya ba wannan, wannan ya kalla ya ba wannan."

Ya ce, "Ah mu ga zoben sarki." Da aka ba shi zoben nan sai aka tankwaba shi rijiya. Shi ke nan, sai aka dauka ya jefa zoben sarki a rijiya, ya jefa a rijiya, sai ya dauko. Sai aka ce, "Maza kafin gobe idan bai kawo zoben nan ba a bakin ransa."

To, Dan Barebari sai ya zo gida yana kuka. Mutanen tasa kuwa ta farko 'yar sarkin ruwa ne. To sai ta yi tuwo ta ba shi ya ki ci.

Sai ta ce, "Ah, Dan Barebari, ni dai ka ga a gidan mijina ka gan ni mijina kuma sarki ne. Saboda ina sonka na biyo ka. Ga shi na yi abinci na ba ka, ka ki ci. In baka sona ka sallame ni in koma gida.

Sai ya ce, "A'a, ba haka ba ne. Hallaka ce ta same ni zoben sarki ne. Waje ina kallo sai aka jefa shi aka tanKwabe shi ya fada ruwa kuma an ce in dauko shi."

Sai ta ce, "A hau yo don wannan tafi ka kwanta. In dai wannan ruwan na na ubana ne an dauko zobe an gama."

Shi ke nan sai dare ya yi. Ta yi alwalla ta yi salla sai ta sa takalma sai ta tafi daki kurum sai ta tafi bakin rijiya. Duk sai 'yan ruwa aljannu duk suka fito suna gaisheta, "Sannu da zuwa Fulani."

Sai ta ce, "To abinda ya kawo ni gurinka zoben mijina ya fado ruwan nan. A hannun wa ya fada ya dauka mini. Sai aka ce a hannun wane kaza ne. sai ta ce a mikon zobe, sai aka ba ta zobe. Sai ta zo da shi gida. Da sassafe sai aka aiko fadawa. Dan Barebari ya kawo zobe. To! Dan Barebari sai ya dauka musu zobe! Sai aka kai zobe. Wannan ya dubi wannan, wannan ya dubi wannan. "A'a!"

Sai wani ya ce, "Ba ku iya ba ai ba ku yi abinda zai mutu ba."

Aka ce, "To yaya za'a yi?"

Sai aka ce, "A nemi gero, dawa, alkama, ridi, shinkafa a haƙe."

A ce, "Kafin tafiya ya tsince kaf, idan bai tsince ba a bakin ransa." Shi ke nan sai aka nemi gero dawa, alkama, acca, aburo, aka haƙe shi guri daya da shinkafa sai aka ce 'Dan Barebari in bai tsince ba a bakin ransa. Shi ke nan. Aka kawowa 'Dan Barebari. 'Yar Sarkin Tururuwa ko ita ce take da girki rannan. Sai ya shiga daki. Ta yi tuwo ta ba shi, ya ki ci. Tana kuka sai ta ce, "A'a haba wane, ni fa 'Yar Sarki ce, saboda da zo da yadda na gan ka, na ce, ina so. To kuma na ga za ka wulakanta ni."

Ya ce, "Ba hake ba ne." Ya ce, "Kin ga da gero da dawa da acca da ridi da shinkafa da alkama duk an haƙe guri daya an ce sai na tsince shi gobe in ba haka ba a bakin raina."

Sai ta ce, "Don wannan, in dai ni 'yar Sarkin Tururuwa ce an tsince an gama. Tafi ka kwanta. Ya je ya kwanta ya yi barcinsa. Dare ya yi ta tafi daji. Ta ce tana gayya ga aiki an ba

mijinta. Watau cikin dare tururuwa suka rinka tahowa dakakaka suna haura katanga. Kafin a ce an kiran sallah da gero da ridi da aburo da kantu da shinkafa da alkama duk an tsince su. Gari yana wayewa sai aka turo fadawa. Dan Barebari yana kayan nan, Dan Barebari yana kayan nan sai ya ce, "Ga su."

"A'a, mhm" sai kuturu ya ce, "Duk ba ku iya ba."

Aka ce, "To yaya za'a yi?"

Garin kuma duk rani ne. Sai ya ce, "Ku ce ana son kan tumu bakwai, kuma ana son ciyawa, ba ta bakin rafi ba."

Kuma garin bazara ce. To aka ce Dan Barebari sarki yana son kan tumu bakwai, kuma yana son ciyawa ba ta bakin rafi ba.

"In ba ka kawo ba a bakin ranka."

Aiki! Ranar girkin 'yar Shehun Malami ne. Sai ya zo gida yana kuka. Ta yi tuwo ta ba shi. Ya ki ci.

Sai ta ce, "A'a, Dan Barebari? Tsakaninmu akwai kiyaciya? Yaya zan girki in haka ka ki ci? In ba ka sona zan koma gidan ubana, sona ya sa na zo nan."

Sai ya ce, "Ba haka ba ne." Sai ya ce, "An ce in kawo kan tumu bakwai da da ciyawa ba ta bakin rafi ba. Kuma yanzu a rani muke. Ina zan samu?"

Sai ta ce, "Don wannan? In dai an yi duniya don manzon Allah Sallallahu ailahi wasallama." Ta ce, "Ka samu. Ci abinci. Ka yi barci."

Dan Barebari ya ci abinci, ya koshi, ya kwanta, ya yi barci. To ya yi ta yi alwalla ta yi sallah, ta debo rairayi ta zuba ta dauko carbi ta rinka rokon Allah ta rinka gayawa Allah ta dinka wuridi ta dinka wuridi. Daga can sai ga hadari sai ruwa sha-sha sai ta zubo gero. Gero sai ya fito. Nan da nan sai gero ya fidda kai. Ta yanki dami guda san nan aka yanki ciyawa nan. Kuma ta roki Allah. Allah ya dauke da rowan nan kafin gari ya waye. Da sassafe sai ga fadawa. Dan Barebari yana kayan nan. Dan Barebari yana kayan nan. Ya ce, "Ga su."

Aiki! Aka kai wa sarki ya duba ya gani. Aah! Sai sarki to wannan an rasa yanda za'a yi da shi. Sai wani ya ce, "Ku ce da shi kuma son ka zaki guda uku ya kawo muku." Sai aka yi kiran Dan Barebari. "Abinda aka so da kai kan zaki guda uku. Sai ake bukata." Aiki! To zaki kuwa, kowa ya ga zaki ai ya mutu. Sai Dan Barebari ya zo gida yana kuka. Shi ke nan sai 'yar sarkin Daji ta yi tuwo ta ba shi, sai ya ki.

Ta ce, "Haba, Dan Barebari, ni fa 'yar sarki ce. A daji ubana ka gan ni. Saboda so na biyo ka. Yanzu zaka zo ka wulakarta ni. In baka so na in koma."

Sai ya ce, "Ba haka ba ne. An ce in kawo kan zaki guda uku. Yaya za'a yi in sami kan zaki guda uku? Ai hallaka ta same ni."

Sai ta ce, "Don wannan? In dai dajin na ubana ne, a sami zaki. Ci abinci. Ya ci abinci.

Ya yi wankan shi, ya kwanta, ya yi barci. Dare ya yi. Sai ta sa takalmi ta tafi daji. Ta je dokar daji, ta ce, "Wo, Ibrahim." Sai ga zaki. Bardab bardad ta gudu. Sai suka gabanta suka durkusa. Suna yi mata sujada suna tasar jikinta. Ta ce, "Na gan ku. Guda daya nake so a ba ni. Babba a ciki kuma zan kai ka gida. Sai da asuba mijina zai hauka za'a kai ka gidan sarki. Kar ka buɗe masa ido kar ka ba kowa tsoro a gidan. Amma in an kai ka ka gutsuro kan sarki, ka gutsuro kan kuturu ka gutsuro na Gizo. Ukun nan sai ka fara gaba da su, sauran ka gama aiki da su."

Ya ce, "Ba laifi."

Sai ta kawo zaki sai gida. Shi ke nan. Aka kai shi bayan ɗaki aka ɗaure. Da asuba bayan kiran sallah na farko ta ɗauro masa sirdi, sai ya hau kan zaki aka lulbube idon zaki sai an tani a kofar mata. Sai Dan Barebari ya taho da zaki bardan bardan bardan. Ga zaki ya buɗe ido.

"Ana koma Dan Barebari. Mun ga zaki, ka koma mun gan shi."

Zaki sai ya ja turjuya sai ya gutsure kan sarki, sai ya gutsure kan kuturu, sai ya gutsure kan sarki, sai ya gutsure kan kuturu, sai ya gutsure kan Gizo. Shi ke nan! Ba saura sai suka watse ba. Sai aka baiwa Dan Barebari sarautar garin. Sai ya zama sarki, gari sai ya zama nasa.

Kurunkus!

Tatsuniya ta 14: Dan Kutungayya I¹⁴

Storyteller: Ga ta nan ga ta nan ku.

Audience: Ta zo mu ji ta.

Storyteller: Wata ce da - tana da yaranta guda tara. Tana da tsohon ciki sai ta - suka ce - suka ji labarin Dodanniya mai kitso. Su kuma yaran duk maza ne. Suna da toliya irin ta abin nan ta Filani. Sai suka ce za su je kitso. To amma in sun je gidan kitso cinye su ake mm - cinye mutane ake yi in an je gidan kitso kowa ya je ba zai dawo ba kowa ba zai dawo ba. Su ko sai suka ce ai su ko sai sun je sai sun yi kitso. Uwarsu ta ce, "Kada ku je, kada ku je" sai suka ce sai sun je sun yi kitson. Shi ke nan sai suka tafi. Suna cikin tafiya sun sallama da babarsu ta yi musu komai da komai ta babba su kayan abinci sun tafi. Sai kanensu wannan da ake - yana cikin uwarsu sai ya ce, "Iya, ni ma zan bi su."

Sai ta ce, "Na ga ikon Allah a ciki. Yaya kuma ake magana a ciki?" Shi ne sai ta ce, "To a ina ne ake magana?"

Sai ya ce, "Ni ne zan bi su."

Sai ta tsoguna ta haife shi.

Sai ya ce, "Zan bi su in je, in ban bi su ba kowa duk kashe su za'a yi."

Shi ke nan sai ya tafi.

Sai suna ta tafiya ba su saurara baya ba.

Sai suka ce, "Ku tsaya ni!"

Suka ce, "Wane ne?" Suna gudu.

"Ku tsaya ni!"

Sai suka ce, "To ku tsaya mu ji mai kiran mu."

Suka waiwaiya sai suka ga yaro, jinjiri.

¹⁴ Told by Talatuwa, a woman of about 40 years of age on 1 July 1981. Location: A house in Sarari Quarters, Kano Old City.

Sai suka ce, "Kai, yaro, daga ina kake?"

Sai ya ce, "Ni d'an uwanku ne."

Shi ke nan sai ya ce, "Yaya ka yi ka zama d'an uwanmu?"

Sai ya ce, "Ba ku ga uwarmu da ciki ba?"

Sai ya ce, "I mun bar ta."

To suke - ya ce, "To ai ni ne na haifu - aka haife ni. To kar ku kar ka biyo." Sai ya ce, "Saboda me zaku ce kada in biyo ku?"

"Mu dai ba za mu da kai ba. Mu ma manya, an ce za'a kashe mu. Kai jinjiri yaya zaka yi ka bi mu sai a kashe ka.

Ya ce, "Ba komai."

Sai suka ce su dai ba za su tafi da shi ba. Ya yi yau, ya yi gobe. Suka ce ya koma gida. E, sun yarda da shi d'an uwansu ne amma ya koma gida.

Sai ya zama kuda, sai ya makale.

Sai suka tafi abinsu. Da suka tafi suka je gidan Dodanniya. Alhali tana ta suyar berayenta. Tana ta soyawa.

Sai ta ce, "Bara dai in tashi in daka fura mana." Tana dakan fura. Sai suka dauki ganye sai suka sa mata. Sai suka dauki ganye sai suka - suka jefa mata ganye a cikin furar.

Sai suka ce, "Wane ne ya - ya - ya - saka mana ganye?" Ta dauke, ta yar, ta ci gaba da daka. Ta kuma gani an kuma jefa ganye. Ta dauke, ta yar.

Shi ke nan sai ya ce, "A'a, to. Ha in dago ido in ga ikon Allah." Ta daga sama sai ta ga - mm - sai ta ga mutane.

Suna kan bishiya.

"To sannunku da zuwa. Lallenku marhaba." Tana ta murna. Tantakwashi da tsoka da bargo ya iso gida. Sannunku da zawa." Sai ta yi musu shimfida. Shi ke nan. Tana ta murna.

Ana nan sai ta ce, "To ga daki can ku kwana." Bayan ta yi musu abinci ta ba su. Shi ke nan sai ta kai su daki su kwana. Sai ta ce, "In Allah ya kai mu gobe kuwa ai ma sha romo a gidan nan."

Shi ke nan sai ta wasa wukarta. Tana ta wasa wukarta. Shi ke nan sai suka shiga daki.

Suka ce, "Ashe da gaske muke. Ashe ko da gaske ake matar nan cinye mutane take ga shi mun kawo kan mu mu tara. Za ta cinye mu."

Sai ko kanen nan nasu sai ya ce, "Ina? Tun da na biyo ku ba za ta cinye ku ba."

Shi ke nan sai suka ce, "Ina muke jin magana?"

Sai ya ce, "Ga ni kuwa."

Sai ta - suka ce, "To zo ka taimake mu."

Sai ya ce, "Sai ta zo kashe ku din. Ni da na ce da ba zan biyo ku ba yanzu ko ba zan - ba zan muku - ba zan fito ba ni ko sai ta zo na taimake ku."

Sai ta kai su daki. Ita kuma tana da yaranta, mata su masu tara da guda - guda daya, namiji. Shi ke nan, sai dare ya yi. Sai ta je ta sa su a daki guda. Sai Dan Kutungayya ya tashi ya fasa ba - kofar daki - bayan gida.

Ya ce, "To, ku tashi ku yi ta kanku ! In kuma kun tsaya kitso ku - a yi - a yi - a yi - a yi miya da naku kitson."

Shi ke nan sai suka - suka ce, "To haka din za'a yi."

Suka fasa bayan gida. Sai bari - sai ya canza riganunsa ya sa wa 'ya' yanta mata. Ya kwashe na matan ya boye.

Shi ke nan ta tashi. Ta ga yara duk maza ashe 'ya'yanta ne duk sai ta yanke guda tara. Da sassafe ta ce, "To ina kuma wadannan su - 'ya'yan suke? Sun ji ina wasa wuka. Ai ba zan yanka su ba. Bara su - in je in taso su su tafi. Ai na san wadanda zan yanka."

Sai ta tahi ta taso wannan sai ta ga a yanke. Ta tashi wannan sai ta ga a yanke.

Ta ce, "A'a! Yau yaya na kashe 'ya'yana da kaina?" Sai ta saka ihu. Ta ce, "Na shiga uku yau na ci - na yanka 'ya'yana. To shi ke nan. Bara in soya ai ba na bari nama ya lallace ba." Shi ke nan sai ta soye nama sai ta soye 'ya'yanta tana suya tana kuka.

Sai ya ce, "Ni ne Dan Kutungayya na dai kuta miki gayya da ba za ki rama ba."

Sai ta ce, "Oho! Kai ne Dan Kutungayya a cikinku kake?"

Sai ya ce, "I. Da zaki kashe mini yayu. Ni ko na sa an kashe 'ya'yanki gaba ɗaya guda tara ba ki da ko ɗaya sai guda ɗaya mace."

Shi ke nan sai ta yi ta kuka ta yi ta kuka ya yi tafiyarsa gida.

Suka kai gida da kyar.

Sai ta ce ita ko sai ta rama. Yaya za ta yi ta rama? Wane hanya za ta bi ta rama? Sai ta je garinsu sai ta zama kabewa, katuwa, akan dutse. Kowa ya zo ya tsinka ba kudi.

Sai aka ce, "Ga kabewa."

Sai ya ce, "Ni dai kar ku sha kabewa. In kun sha kabewa irin wannan ba ruwana. Mai yiwuwa ne Dodanniyar ce ta zo. Yanzu ta fito akan juji ba kudi?"

Sai suka ce, "A'a ba kome, Allah ya gyara."

Suka je suka ɗauko kabewa, Har za su je su saka kabewa a gida.

Sai ta ce, "Yauwa! Na zo gidan Dan Kutungayya." Sai suka gudu suka bar mata - suka bar mata gidan ta riKa yado.

Sai ta ce, "Ah, ka gani ko? A nan ban rama ba amma zan rama."

Sai ta zama godiya. Kowa ya zo ya hau, kowa ya zo ya hau, kowa ya zo ya hau. Ita tana sukuwa da shi. Ba ta ji an ce Dan Kutungayya ba ne. Shi ke nan, ran sai 'yan uwan Dan Kutungayya suka hau gaba ɗayansu, su zo su sauka su zo su sauka ba ta ka da su ba. Sai da ta bari duk gaba ɗaya sun hau sai ta gudu da su. Amma Dan Kutungayya bai hau ba.

Shi ke nan, yara shiru.

Uwarsu ta ce, "Jamma'a har yanzu yaran nan ba wanda ya zo gidan nan."

Sai ya ce, "Ai, na ce suna zuwa gun godiya mai yiwu ne Dodanniyar nan ce ta zo."

Da man ta ce, "Tun da na yi mini sai ta rama. Tun da suka je suna hawa yanzu haka ma ta hau ta gudu da su."

"Haba! Haba! Har su goman?"

Ya ce, "Sai dai kada a kara."

Aka je ko haka ne ba a samo godiya ba, ta tafi gida.

"Yanzu wace - Yaya za mu yi?"

Sai ta ce, "A to ! Ai, na gaya musu kada su je gun godiyar amman ba kome zan bi su."

Shi ke nan, sai suka ce - sai daman sai ya tafi daman ya san gidan Dodanniya. Ya je ya same su ta yi musu katangan karfe. Suna ta kuka. Ta sa an yi mata kasko da aka za - za ta soya su.

Sai ya je sai ya ce, "Wai! Ta wane hali kuka kuma zuwa?"

Suka ce, "Mu dai daga mun hau godiya, kowa yana hawa ina - tana ka da shi mu ne da muka hau a mu tara ba ta ka da mu ba. Sai muka ji ta tashi kamar tsuntsu. Ta ce, 'Na dauko 'Dan Kutungayya sai na kashe shi.' "

Sai ya ce, "To shi - ba kome anan ma ba za ta kashe ku ba."

Shi ke nan sai ta ce, "Ga dana nan. Shi ke nan ga - ga godiyata nan da ciki in ta haifi mace to shi ke nan. In ta haifi namiji, 'Dan Kutungayya. In ta haifi mace mmm ko ba 'Dan Kutungayya ba ne."

Tana fadar haka godiyar sai ta haihu sai ta haifi mace.

"To ba 'Dan Kutungayya ba ne."

Ashe nan 'Dan Kutungayya ne.

Shi ke nan sai ya dame su da bari suna cewa, "Tun da 'Dan Kutungayya ya sa 'ya'yana masu main a cinye su. Ku ma sai kun yi mai kun yi kitse zan yayyanka ku anan."

Dan godiya ya yi ta mata bari.

Ta ce, "Kai! ku zo korar mini, shegen dan godiyar nan ya dame ni. Su ko ba su taɓa fita ba. Suka ce, "To." Daga fitowa suna wasa, suna wasa da shi.

Da ma sai ya ce, "To kun ga ni ba godiya ba ne. Da man ni 'Dan Kutungayya ne.'" Da man ta ce godiyarta daman ba ciki ba ne. Ni ne shiga cikin godiyar don in fito da ku. Shi ke nan tun da mun taho ku yi kashi, ku yi fitsari, ku gudu."

Suka yi kashi, suka yi fitsari suka gudu.

Sai ta ce, "Yara, yara, na gama aikin. Ku taho gida!"

Sai kashi ya ce, "Na'am, na'am." Nan ko ba su ba ne sun gudu. Ta taho gida.

Ya ce, "Abin da zamu yi mu canza gar - gida."

"E, mu canza gida. In ta zo gane mu za ta yi."

Suka ya kaura. Suka bar wannan gidan.

Sai ta ce, "Oho! Zuwa ya yi ya tafi da 'yan u - kannensa - 'yan uwansa. Ai! Sai na cinye su tun da ya san a cinye 'ya'yana guda tara."

Sai aka tafi. To, ta wannan hali za su bi? Shi ke nan, suka canza gida ta je ba ta gan su ba. Ta yi neman duniya ta yi wayon duniya ta gan su ba ta gan su ba. Ta ce - sai ta tafi. Sai - ta je ta zama Bafulatana kuma tana tallan nono, nono da mai nono da mai a kasuwa. In ta yi tallan nono sai ta ce, "Da Allah ina ne gidansu 'Dan Kutungayya? 'Dan uwana ne ina nemansa."

"A'a, mu ma ba mu san inda suka koma ba."

"Ai to, shi ke nan."

"Da Allah ina ne gidansu 'Dan Kutungayya?'"

"Ai mu ma ba mu san inda suka koma ba."

"To, shi ke nan."

Tana nan sai aka ce, "Au!"

Wannan ya ce, "Dan Kutungayya suka ce ai mu ba mu ga Dan Kutungayya ba sai dai kannensa. Sai dai kannensa - ai - sai dan uwansa yana barci, ga shi can a kasuwa."

"To, ku nuna mini shi in tashe shi."

Da ma daga zuwa suka tsira mar mm mm kibiya a ido ta kuma tsira mar. Ta kwakule idansa guda biyu. Yana ta ihu ... kasuwa.

Sai ya ce - ta ce, "Ai tun da ban samu Dan Kutungayya ba, na samu wan Dan Kutungayya, ai dai na rama. To, in Allah ya yarda sai na kare su."

Sai ta gudo ta tafi gida.

Anan nan ya ce, "To ni yanzu yaya zan yi? Ga dan uwana ba ya da ido. Yaya zan yi in je in samo mar ido? Ba kome."

Sai da ma ya - ya rasa yadda zai yi. Sai ran nan sai ya ce, "Af! Ga dabara ma ai na san gun da take kamun kifi."

Shi ke nan sai ya tafi. Ya samu wani dan - dan rami ya shiga ciki. Shi ke nan sai ta ce - sai ga Deluwarta. Ta ce, "Kai maitafiyar nan, san mini ruwa in sha."

Sai ya ce, "Sai na gama cin aya tukuna."

"Don Allah, san mini ayar man'."

Sai ya ce, "To, kawo gugan in zuba miki."

Ta miko guga ke nan. Ashe daman ba aya yake ci ba. Sai ya - sai ya - sai ya dau - sai ya tsillo - sai ya jawo ta ciki ya dilmiya ta cikin rijiya. Shi ke nan tana fadawa sai ya kwance kayan jikinta. Sai ya sa ya zama mace ya tafi yana ta kuka tana ta kamun kifinta. Yana ta kuka.

"Mene ne, Deluwata?"

"Mm-mm ai wani saurayina ne suka yi fada da - da abokin wasansa ya tsire mas' idansa har guda biyu duk sun - sun zube. Yana nan yana ta kuka ba ni - ba ya da ido."

"Au, don wannan kike kuka? Yi shiru. Ina da wan idon Dan Kutungayya. Ai nab a ki in kin je gida yana nan zan ba ki."

“Ai, na san hikimar da zan ba ki, ki yi masa. Ai ina da magani. Bar kuka bara mu gama kamun kifin nan.”

Ya taya ta suka kama kifi suka tafi gida. Shi ke nan suka je suka soye kifi.

Sai ya ce, “To, zan je in kai masa ido.”

“To, ina zuwa.”

Sai ta dauko masa idon Dan Kutungayya sai ta ba shi.

“In ka je ka - ka samu - ka ce ya sama - ka samu ruwa na tsari, ka gas - i-i-i- tara kuda ya mutu ya tsame ya shanya ya dake ya barbada ya sa masa. Shi ke nan sai idonsa ya dawo.”

Sai ya ce, “To.”

Sai da ya fito baki sai ya ce, “Wo, da ma ni ne Dan Kutungayya, na karbi idon wana!”

Ta rasa yadda za ta yi sai da ma sai - ashe a bakin kogi take.

Sai ya ce, “Zo ki kama ni !”

Sai ta ce, “Ina zani ya kama ka? Sai dai in na zagayo.”

Sai ko cewa ya yi, “In kin tafi ma duk ga mu nan mun canza gari. Anan bakin ruwa muke. Ko kin tafi ma ba za ki same mu ba.”

Sai ta ce, “To, ai shi ke nan.

Bakin ciki yana cinta.

“Kuma Delunki guda dayar ma na kashe ta. Tana nan na dilmiya ta a cikin ruwa. Shi - kayanta ne na dauro na yi miki dabara. Ni ne Dan Kutungayya dai, na kuta miki gayyar da ba za ki rama ba. Duk ba ki da ‘ya’ya ko daya. Mu kuma muna nan ras. Ga idon dana - ma - wana ma yanzu za ni in sa masa, kin gaya mini yadda za mu yi.”

Shi ke nan. Kurunkus!